

PRITARTA
Panevėžio rajono savivaldybės mero
2025 m. liepos 4 d. potvarkiu Nr. M-424

PATVIRTINTA
Panevėžio r. Dembavos progimnazijos
direktoriaus 2025 m. liepos 4 d.
įsakymu Nr. V1-103

PANEVĖŽIO R. DEMBAVOS PROGIMNAZIJOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Panevėžio r. Dembavos progimnazija, pelno nesiekianti biudžetinė savivaldybės įstaiga, turinti ūkinį, finansinį, organizacinį ir teisinį savarankiškumą, savo antspaūdą, sąskaitas banke, yra paramos gavėja. Progimnazijos adresas: Dembavos g 28, Dembavos k. LT-38016, Panevėžio r. Įmonės kodas – 190399728. Tel.: (0 45) 594370, (0 45) 594245, el. p.: dembavosprogimnazija@gmail.com, internetinė svetainė – www.dembavosprogimnazija.lt

Ikimokyklinio ugdymo programos paskirtis yra pateikti esminius susitarimus dėl vaikų nuo 2 iki 6 metų ugdymo(si) programos, siekiant užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą.

Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo d. įsakymu Nr.V-1142, pateiktu požiūriu į vaiką ir vaikystę, vaiko raidą, poreikius, ugdymosi būdus, juo grindžiamas visas Programos turinys.

Progimnazijos ikimokyklinio ugdymo programa parengta remiantis šiomis vaiko raidos teorijomis (sistemomis, padedančiomis suprasti, kaip auga ir vystosi vaikas):

- konstruktyvistine, nukreipta į pažintinę vaiko raidą. Ši teorija akcentuoja aktyvų vaiko vaidmenį, kuriant savo žinias ir pasaulio supratimą;
- sociokultūrinė, nukreipta į visuminę vaiko raidą (holistinis požiūris). Ši teorija pabrėžia sociokultūrinės aplinkos svarbą, vadina ją „pagrindiniu vaiko raidos šaltiniu“.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si). Dembavos progimnazijoje vaikų ugdymas ir ugdymasis grindžiamas pagrindine teorine prieiga – ankstyvojo ugdymo laikotarpiu būtina vaiko psichinės raidos ir ugdymo(si) vienovė. Vaiko psichinių funkcijų formavimasis kuria prielaidas ugdymui(si), savo ruožtu vaiko veikla / ugdymas(is) artimiausios raidos zonoje (Vygotskis, 2003; Sabaliauskienė, Brandišauskienė, Brėdikytė, Česnavičienė, Rugevičiūtė, 2020) padeda formuotis naujoms vaiko psichikos funkcijoms. Vadovaujamosi Konstruktyvistine (J. Piaget) mokymosi teorija, akcentuojančia kognityvinę (pažintinę) vaiko raidą, kurios ugdymo pagrindas yra vaikas, jo patirtis, veikla, interesai, motyvacija. Be to, taikomi Reggio Emilia ugdymo metodikos elementai, Lauko pedagogikos principai ir kt. Visas Programos turinys paremtas požiūriu į vaiką ir vaikystę, vaiko raidą, poreikius, ugdymo(si) būdus. Vaikystėje raidos procesai sukuria prielaidas vaikų ugdymui(si), o kokybiškas ugdymas(is) brandina kūną, smegenų struktūras, skatina vaikų raidą. Ankstyvajai vaiko raidai būdingas spartus netolygus augimas, veiksmų, mąstymo ir kalbos vystymosi nevienalaikiškumas. Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais:

- mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleistis vaikų individualumui;

• kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savu būdu ir laiku. Vaikai turi sumanymų, nuolat ieško naujų veiklų ir iššūkių, padedančių tobulėti. Mokytojas paremia vaikų iniciatyvas, parinkdamas jiems aktualų turinį ir veiklas;

• vaikų mąstymo sinkretiškumas, pasaulio kaip nedalomos visumos matymas suponuoja visuminį požiūrį į ugdymą(si). Vaikams aktyviai veikiant integruojamas fizinis, emocinis, socialinis ir pažintinis ugdymas(is);

• vaikų ugdymas(is) yra nuolatinis vidinių galių plėtojimas naujų patirčių pagrindu. Vaikų raidai ir ugdymui(si) svarbiausios yra jautrios socialinės sąveikos, grindžiamos dialogo principu;

• vaikų tarpusavio dialoguose ir dialoguose su suaugusiaisiais konstruojamos bendros prasmės. Vaikų grupėje vyrauja nuomonių ir raiškos įvairovė, vaikai mokosi girdėti vienas kitą, skatinama mokymosi vieniems iš kitų kultūra;

• darnų vaikų vystymąsi užtikrina vaiko raidą skatinantis ugdymas. Siekiama turtinti, plėsti ir kompensuoti nepalankioje aplinkoje augančių vaikų patirtis, kuriamos vaikus ugdytis įgalinančios socialinės ir kultūrinės aplinkos.

Ugdymą(si) grindžiančios vertybės. Programoje pateikiamos pamatinės vertybės, kuriomis grindžiamas visas Programos turinys. Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

• vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

• vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

• saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

• lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

• lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

• pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

• bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

• kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Vaikų poreikiai. Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą, vaiko individualių galių plėtotę, kiekvieno vaiko pažangai, sukurti lygias galimybes įvairių poreikių vaikams:

• žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;

• saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

- draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

- komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniumi ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

- pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

- kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

- programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Progimnazija formuoja ugdymo veiklos turinį, atliepiančią pagrindines regiono švietimo nuostatas, individualius įstaigos tikslus ir vaikų bei jų tėvų (globėjų) poreikius.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Bendradarbiavimas su ugdytinių šeimomis įstaigoje yra labai svarbus, nes tėvai (globėjai) tiesiogiai įtakoja tiek vaikų ugdymą, tiek progimnazijos veiklą. Progimnazijos bendruomenė, bendradarbiaudama su ugdytinių šeimomis, laikosi keturių esminių principų:

1. gerbti, vertinti ir puoselėti šeimos vaidmenį vaiko ugdyme;
2. pripažinti, kad tėvai (globėjai) yra pagrindiniai vaiko ugdytojai ir informacijos apie vaiką šaltiniai;

3. leisti tėvams (globėjams) patiems pasirinkti jiems priimtinus dalyvavimo grupės veikloje būdus;

4. laikytis konfidencialumo.

Tėvų bendruomenė įtraukiama kuriant susitarimus dėl vaikų ugdymosi pasiekimų, ugdymo proceso organizavimo, aplinkų kūrimo. Mokytojai, švietimo pagalbos specialistai šviečia tėvus (globėjus) pedagogikos, psichologijos bei vaiko raidos klausimais. Progimnazijos bendruomenė kartu su tėvais (globėjais) dalyvauja įprasminant valstybines šventes, puoselėjant tautines tradicijas, organizuojant renginius, kalendorines šventes. Siekiant įsivertinti tėvų (globėjų) lūkesčius bei pageidavimus, atliekami tėvų (globėjų) poreikių, teikiamų paslaugų veiklos kokybės įsivertinimai: anketinės apklausos, individualūs pokalbiai ir (ar) grupinės diskusijos ir kt. Tėvų (globėjų) poreikiai yra susiję su vaikų vystymusi, ugdymo(si) kokybe ir jų emocine gerove. Tėvams (globėjams) svarbu, kad:

- ugdytas atitiktų jų vaiko gebėjimus, interesus ir poreikius;

- ugdytas būtų įdomus, įvairus ir inovatyvus;

- specialistai rūpintųsi vaikų emocine gerove;

- tėvai reguliariai gautų informaciją apie vaiko pažangą;

- pedagogai glaudžiai bendradarbiautų su tėvais;

- įstaiga būtų saugi tiek fiziškai, tiek emociškai;

- įstaiga užtikrintų sveiką mitybą, reguliarių fizinį aktyvumą;

- įstaigos pedagogai padėtų vaikams tinkamai pasiruošti mokyklai.

Progimnazijos bendruomenė gerbia kiekvienos šeimos privatumą, orumą ir autonomiją.

Regiono ypatumai. Dembavos kaimas, besiribojantis su Panevėžio miestu, garsėja šiuolaikiška, gyventojų poreikius atitinkančia infrastruktūra, gražiai įrengtais dviračių takais, sporto aikštynu, vaikų žaidimo aikštelėmis, gražiu kraštovaizdžiu. Progimnazija yra įsikūrusi pušyno apsuptyje. Progimnazijos bendruomenė dalyvauja kultūrinėse, pažintinėse edukacijose UAB „Midenėje“, UAB Dembavos medelyne, Panevėžio rajono Liūdynės kultūros centro Dembavos padalinyje, bibliotekoje. Supratimą apie kultūrinį paveldą bei istorinę raidą gilina landydamasi Dembavos palivarke, prižiūradama šalia mokyklos esančius žuvusių savanorių kapus.

Mokyklos savitumas. Dembavos progimnazijoje vykdomos ikimokyklinio ir priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio pirmosios dalies bei neformaliojo švietimo ugdymo programos. 2024 m. progimnazija įsitraukė į „Tvarios mokyklos 2030“ programą ir įgijo teisę dalyvauti Nacionaliniame tvarių mokyklų vertinime. Mokiniai ir mokytojai turi tvirtą pilietinę nuostatą savo pasiekimais garsinti Dembavos progimnazijos, Dembavos kaimo bei Panevėžio rajono vardą: jie džiaugiasi gerais akademiniais rezultatais, pelnytai didžiuojasi gamtamoksliniais, meniniais ir sportiniais laimėjimais konkursuose, olimpiadose, varžybose. Mokiniams sudarytos sąlygos muzikinius gebėjimus ugdyti 2022 m. progimnazijoje atidarytame Panevėžio r. muzikos mokyklos skyriuje. Progimnazijos bendruomenės dalyvavimas projekte „Plėtoti įvairialypį švietimą vykdant visos dienos mokyklų veiklą“, suteikia galimybę plėsti neformaliojo švietimo veiklų pasiūlą, po pamokų organizuoti individualią pagalbą mokantis, modernizuoti vidaus patalpas bei lauko infrastruktūrą. Atsižvelgiant į progimnazijos kontekstą, įgyvendinant Visos dienos mokyklos projektą, yra pasirinktas pailgintos dienos modelis (1–4 klasių mokiniams), kuris pradėtas įgyvendinti nuo 2024 m. rugsėjo mėnesio. Progimnazijoje 2022 m. rugsėjo 1 d. atidaryta jungtinė ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupė. Ją gali lankyti penkiolika 2–6 metų vaikų. Ugdymas organizuojamas 10,5 valandų per dieną. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio (Jaunėlių) ugdymo grupė (bendra veiklų erdvė, atskira miegamojo patalpa, rūbinė, tualetas) įrengta mokyklos priestato pirmame aukšte. Patalpose kuriama saugi, šiuolaikiška, moderni ir funkcionali aplinka. Papildomai vaikai naudojami progimnazijos sporto ir aktų sale, biblioteka, muzikos bei logopedo kabinetu, lauko klase, ikimokyklinukams įrengta lauko aikštelė, skirta žaidimams, fiziniam aktyvumui, pažintinėms ir STEAM veikloms organizuoti.

Pedagogų siekis – ugdymo praktikos kokybė, diegiant mokslo pažanga grindžiamo ugdymo idėjas, kuriose žvelgiama į ugdymą iš vaiko perspektyvos. Keičiasi pedagogo vaidmuo, atsisakoma akademiškumo ir mokytojo dominavimo ugdyme. Pedagogas tampa aktyviu vaiko ugdymosi situacijų moderatoriumi, taikančiu veiksmingus būdus įtraukiančio mokymosi konteksto kūrime, modeliujančiu ugdomąsias aplinkas.

Įstaigos pedagogai – rūpestingi žmonės, gebantys skirti dėmesį kiekvienam vaikui kaip vertybei. Tai kompetentingi, gebantys keistis, aktyviai ieškantys naujovių ir jas įgyvendinti. Ikimokyklinėje grupėje dirba 2 ikimokyklinio ugdymo pedagogai, mokytojo padėjėjas. Kalbos ir komunikacijos sutrikimus šalina progimnazijos logopedas. Pagalbą ugdantis teikia specialusis ir socialinis pedagogas. Vaikų higienos ir sveikos gyvensenos įgūdžius ugdo ir atlieka prevencinį darbą visuomenės sveikatos priežiūros specialistas. Meninius gabumus lavina progimnazijos muzikos mokytojas. Ikimokyklinės grupės pedagogai kelia kvalifikaciją rajono, miesto, šalies seminaruose.

Mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą atlieka progimnazijos vaiko gerovės komisija (toliau – VGK). Komisijos nariai teikia siūlymų progimnazijos vadovui dėl švietimo pagalbos specialiųjų poreikių vaikams skyrimo LR švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.

Socialiniai partneriai, su kuriais progimnazija bendradarbiauja: Panevėžio r. Dembavos lopšelis-darželis „Smalsutis“, Panevėžio rajono Liūdynės kultūros centro Dembavos padalinys, Panevėžio Gamtos mokykla, Panevėžio Kraštotyros muziejus, Panevėžio r. Dembavos biblioteka, Dembavos bendruomenė.

Programa parengta vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, tarptautinių organizacijų rekomendacijomis dėl kokybiško ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo, atsižvelgta į vaiko raidos ir ugdymo(si) ypatumus, naujausius ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) mokslinius tyrimus, ikimokyklinės pedagogikos kaitos tendencijas, užsienio šalių ikimokyklinio ugdymo programų modelius, Lietuvos gerąją praktinę patirtį. Programoje vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir kituose švietimą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Igyvendinant Ikimokyklinio ugdymo programą, vadovaujamosi šiais principais:

1. ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalakis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

2. vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

3. žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

4. sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

5. integralumo principas. Garantuojama vaiko asmenybės skleidimosi integralumas, harmoningumas, fizinio, psichinio ir socialinio ugdymo darna, vaiko pažinimo, jausmų ir veiklos, patirties darna;

6. įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

7. kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

8. vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

9. lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia* ir *dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

10. reflektivaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaikais apmąsto jų emocijas, veiklas ir jų rezultatus, numato tolesnę veikimą. Apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

11. šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Progimnazija ir šeima (globėjai, rūpintojai) bendradarbiauja užtikrinant ugdymosi tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią bendruomenę. Tėvai (globėjai, rūpintojai) ir progimnazijos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai:

- sukurti vaikų ugdymui pritaikytą, įtraukią, provokuojančią, kūrybišką aplinką, stimuliuojančią vaikų pasitikėjimą savarankiškai veikti ir lanksčiai mąstyti;
- teikti ugdymą, puoselėjantį ir plėtojantį vaiko specialiuosius ir bendruosius ugdymosi gebėjimus, atskleidžiantį individualybę;
- saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, garantuoti jo socialinį saugumą;

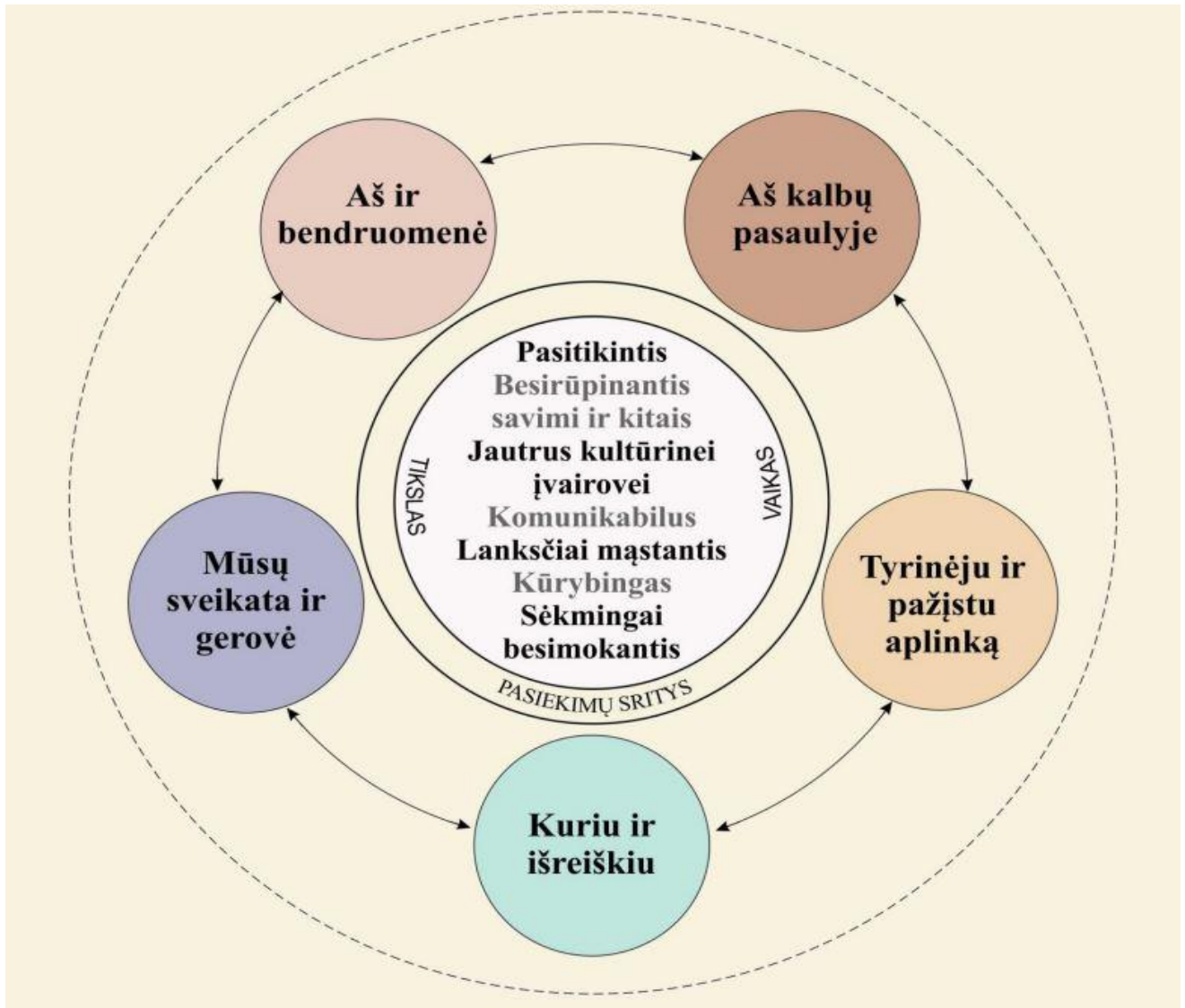
suteikti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais ar kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis;

- užtikrinti ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo(si) dermę;
- kurti bei plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, socialiniais partneriais.

Ugdymo(si) rezultatai. Ikimokyklinio ugdymo rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Programoje vaikų ugdymo(si) rezultatus nusako nurodytos aštuoniolika pasiekimų sričių (kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, kalbinė raiška, estetinis suvokimas, meninė raiška, kūrybiškumas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis), kurių visuma laiduoja optimalią visų vaiko potencinių galių ūgtį.

Progimnazijoje yra susitarta ir atsižvelgiant į vaiko galias (sėkmingai besimokantis, lanksčiai mąstantis, komunikabilus, jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei, besirūpinantis savimi ir kitais, kūrybingas), Gairėse pateikti pasiekimai suskirstyti į stambesnius blokus, parodant sąsajas su penkiomis ugdymo sritimis, vaiko galiomis ir išskirtas prioritetus – ugdyti pasitikintį ir kūrybiškai besimokantį vaiką.

Progimnazijos ikimokyklinio ugdymosi pagrindas yra visuminis ugdymasis, vaiko žaidimas, patirtinė veikla, ekologinis ugdymas, kuris neatsiejamas nuo vaiko galių, ugdymosi sričių, pasiekimų ir kontekstų. Ikimokyklinio ugdymo programos conceptualus modelis pateikiamas 1 schemoje.

1 schema. Ikimokyklinio ugdymo programos konceptualus modelis

IV SKYRIUS UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Visuminis ugdymas(is) yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymo kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kultūrinių galių harmoningą plėtojimą. Kiekvienas vaikas ugdomi savo tempu ir pagal jo potencines galias pasiekia optimalų pasiekimų žingsnį. Tokiu būdu užtikrinamas lankstumas. Sėkmingam visų vaikų dalyvavimui bendrame ugdymo(si) procese, eliminavus ugdymo(si) aplinkos barjerus, pasitelkiant ugdymo metodų ir priemonių įvairovę, praktikuojamas universalus dizainas mokymuisi. Programoje numatomi ugdymo(si) metodai, kuriuos taikant bus siekiama įgyvendinti visuminio ugdymo(si) keliamus tikslus ir uždavinius:

- **žaidybinis metodas**, skatinantis vaikų teigiamas emocijas, padedantis formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukonzentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą;
- **vaizdinis metodas**, nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius;
- **STEAM metodas**, padedantis vaikams per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką;

- **žodiniu metodu** (pasakojimas, pokalbis), suteikiantis galimybę perduoti informaciją;
- **kūrybinis metodas**, sudarantis sąlygas vaikams reikšti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų;
- **eksperimentinis metodas**, skatinantis ugdymą tyrinėjant ir atrandant;
- **projektinis metodas**, formuojantis įvairesnį ugdymo procesą, atsižvelgiant į platesnį grupės ar progimnazijos poreikį.

Vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla (ugdymasis darant, veikiant, pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliujant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus) yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos.

Progimnazija reflektuoja ir tobulina vientisą į vaikų pasiekimų plėtotę orientuotą ugdymo(si) turinio kūrimo, organizavimo, pedagoginių strategijų, ugdymo(si) metodų bei formų taikymo, aplinkų kūrimo sistemą:

- ugdymo turinys – orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją įvertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą. Ugdymo(si) būdus bei metodus pedagogai gali laisvai rinktis, lanksčiai, kūrybiškai taikyti siūlomą ugdymo turinį: planuoti veiklą, parinkti ugdomąją medžiagą ir pan;

- ugdymo(si) aplinka – funkcionali, saugi, estetiška, joje vyrauja šilti, saugūs, bendruomenės narių tarpusavio santykiai. Kuriama vaiko raidą stimuliuojanti aplinka, padedanti vaikui atsiskleisti, skatinanti savarankiškumą, ugdanti mąstymą. Pagal vaikų amžių, poreikius, norus, pasirinktą temą pedagogai parenka ugdymo(si) priemones;

- žaidimas – svarbiausias ugdymo metodas, kuriame vaikas ugdomosi netiesiogiai. Žaisdamas ikimokyklinukas realizuoja visus svarbiausius savo poreikius: pažintinius, bendravimo, judėjimo. Tokiu būdu jis atskleidžia visas savo galimybes ir gebėjimus.

Vaikų ugdymuisi mūsų progimnazijoje sudarytos sąlygos: Jaunėlių grupė įrengta mokyklos priestato pirmame aukšte (per 100 kvadratinį metrų). Erdvi patalpa bendroms veikloms, atskiras miegamasis, rūbinė, higienos patalpos. Patalpose kuriama saugi, šiuolaikiška, moderni ir funkcionali aplinka. Vaikai naudojami progimnazijos sporto ir aktų sale, biblioteka, muzikos bei logopedo kabinetu, lauko klase. Ikimokyklinukams įrengta lauko aikštele, skirta žaidimams, fiziniam aktyvumui, pažintinėms ir STEAM veikloms organizuoti.

Vaikų ugdymas(is) vyksta progimnazijos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už mokyklos ribų (šalia esančiame pušynėlyje, Dembavos sporto aikštyne, muziejuose, kultūriniuose objektuose ir kt.). Progimnazijos aplinkoje kuriamas kontekstas kupinas žaismės, atviras iššūkiams, tyrinėjimu grindžiamiems sprendimams. Sukurtose vidaus ir lauko erdvėse yra vaikų smalsumą atliepiančių tyrinėjimo objektų, priemonių ir medžiagų, kurios padeda vaikams įsitraukti į ilgalaikius stebėjimus, patirti aplinkos objektų ir reiškinių įvairovę.

Programoje aktuali nauja ugdymo(si) aplinkos modeliavimo kryptis – vaikų ugdymo(si) kontekstų kūrimas. Progimnazijoje pasirinkti universalus dizaino mokymuisi kontekstas, žaismės kontekstas, judraus patirtinio ugdymosi kontekstas, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų ir kūrybinių dialogų kontekstai.

Kuriant ugdymo(si) kontekstus dėmesio centre yra vaikams aktualiai, dėmesį patraukianti, skatinanti veikti, vaikų iniciatyvoms atvira, estetiškai patraukli aplinka. Kontekstams būdinga kryptinga vaikų veiklą inicijuojanti idėja ar iššūkis, mokytojui tikslingai parenkant ir tam tikru būdu išdėliojant priemones, sukuriančias netikėtumo momentą. Kontekstai skatina autentiškus vaikų sumanymus, palaiko ilgalaikį domėjimąsi ir gilina supratimą. Tame pačiame ugdymosi kontekste vaikai turi galimybę veikti ir save išreikšti skirtingai.

Kuriant ugdymo(si) kontekstus vaikams sudaromos galimybės pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos rezultatus. Pasirinkimai sukuria prielaidas rasti įvairioms savo turiniu veikloms, atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį ir mokymosi būdų įvairovę.

Progimnazijos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) SRITYS

Programoje pateiktos penkios vaiko raidą skatinančios visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritys: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“.

1. UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

Ugdymosi srities paskirtis – plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytiis gebėjimus.

1.1. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Vertybinių nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.

Esminiai gebėjimai. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, butyje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.

Pasiekimų srities dėmesys:

- vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai, kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai;
- saugaus elgesio įgūdžiai.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metų	4 metų	5–6 metų
<i>2 metų</i> Valgo įvairų maistą, skirtingais būdais paruoštas daržoves (virtas, žalias), vaisius; maistą ima pirštais ir šaukštu, geria savarankiškai. Kūno ženklais parodo ar pasako, kad nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį; bando pats nusirengti striukę, nusimauti kelnes.	Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos vartoti reikėtų saikingai. Plauna vaisius, daržoves ir pasako, kodėl; pjausto, gamina užkandžius, salotas. Suaugusiojo padedamas serviuoja stalą, stengiasi laikytis elgesio prie stalo taisyklių. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Šiek tiek padedamas savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. Pažįsta šviesoforo spalvas, žino, ką jos reiškia; pasako, kad kelią (gatvę) pereiti reikia kartu su suaugusiuoju. Stebint suaugusiajam, saugiai naudojami veiklai skirtais aštriais daiktais (žirkklėmis, pieštukais, mentelėmis). Žino,	Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo. Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai, dažniausiai tinkamai naudojami stalo įrankiais, susitvarko pavalgęs. Dažniausiai savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi veidą; čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Savarankiškai ar suaugusiojo padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, susišukuoja. Susitvarko žaislus ir veiklos vietą. Saugaus eismo žaidimų metu ar išvykose siekia laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Pakomentuoja kelias saugaus elgesio gatvėje ir gamtoje taisykles. Supranta, kodėl nesaugu eiti, važiuoti su nepažįstamu žmogumi ar ką nors iš jo paimti. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus, suabejojęs apie tai pasako suaugusiajam, kuriuo pasitiki. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Paaškina, į ką kreiptis iškilus pavojui namuose, pasimetus parduotuvėje, pasiklydus.

	į ką kreiptis pagalbos ištikus nelaimei.	
3 metų Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse.		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Sekdamas mokytojo ir kitų vaikų pavyzdžiu, valgo prie stalo, ragauja įvairų maistą, mokytojo padedamas mokosi valgyti šaukštu, šaukšteliu iš lėkštės. • Pradeda valgyti šakute. • Pratinasi paprašyti ant puoduko. • Mokosi nusirengti: raišioja raištelius, atsega sagas, užtrauktuką, nusiauna kojines, šlepetes. • Mokosi naudotis tualetu, savarankiškai nueiti. • Mokosi apsirengti, apsiauti. • Žaidžia vaizduotės žaidimus „Lėlytė valgo“, „Lėlytė prausiasi“, „Aprenk lėlytę“, „Meškiukas nori valgyti“, „Gimtadienis“, „Kavinėje“. • Žaidžia tvarkymosi žaidimus: „Mašinytė grįžta į garažą“, „Kamuoliukai pavargo“, „Sukrauk atgal“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia didaktinius žaidimus „Užsegu - atsegu“, „Užrišu – atrišu“, „Nusiplaukime rankytes“, „Surask žaislo vietą“, „Aprenk berniuką (mergaitę)“, „Sveikas maistas“ ir kt. • Klauso skaitomų tekstų, komentarų apie sveiko maisto naudą, taip sužinodami, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. • Tyrinėja sveiko maisto piramidę. • Dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais; • Dėlioja mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika), patys vieni kitiems aiškina, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoja. • Drauge su mokytoju eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gamavimo procesus. • Įsitraukia į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: mokosi suprasti ir patys kurti receptus; plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadina; gėrisi estetiniu įspūdžiu. • Tyrinėja, matuoja, žymisi, kiek vandens išgeria per dieną, ir aiškinasi, kiek jo vartoti sveika. Įpranta savarankiškai atsigerti grupėje esančio vandens. • Žaidžia siužetinius žaidimus „Lėlė eina pasivaikščioti“, „Kavinėje“, „Gatvėje“, „Kirpykla“. • Žaidžia lenktyniavimo žaidimus „Tvarkome žaisliukus“, „Šlepetės“ ir t.t. • Mokosi įvairių pareigų: serviroja stalą, laisto gėles, prižiūri tvarką prie stalo, valo dulkes. • Atlieka kasdienes saviruošos darbus: nusineša savo valgymo reikmenis, susitvarko rūbus, susitvarko darbo ar žaidimų vietą. • Diskutuoja, kodėl reikia praustis, valyti dantis, tvarkingai valgyti. Svarsto, kas nutiks, jei rengsimės ne pagal sezoną. • Su VSB specialistu mokosi, kaip taisyklingai plauti rankas, valyti dantis, taisyklingai sėdėti, per mikroskopą stebi, kas gyvena ant 	

<ul style="list-style-type: none"> • Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius, kai patys, mokytojo skatinami, drąsinami, pamokomi, padedami, atsisuka čiaupa, susiranda rankšluostį, prausia veidą, rankas ir nusišluosto, susišukuoja plaukus. • Klausosi kūrinėlių apie švarą ir tvarką. • Rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų, arba savarankiškai pažaidę padeda žaislus į vietą. 	<p>nešvarių rankų.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žiūri filmukus apie įvairių profesijų pareigūnų darbą (policininkų, gaisrininkų ir kt.). • Dalyvaudami sveikatos valandėlėse aiškinasi, kodėl negalima liesti vaistų, chemikalų, degtukų, cigarečių, alkoholio. • Klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, tyrinėja, kiek daug darbo reikia, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo, dėlioja šį kelią iš paveikslėlių, jį piešia. • Klausosi dainelių, eilėraščių, pasakojimų apie bakterijas ir virusus, bei jų sukeliamas ligas. • Ieško patinkančios aplinkos vaizdų informaciniuose tinklalapiuose, diskutuoja apie savo grupės aplinką, kas tvarkinga – netvarkinga, patogu – nepatogu, saugu – nesaugu, gražu – negražu. • Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieškodami sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, malonia akiai: simboliniais piešiniais grupėje ženklina daiktų laikymo vietas, kuria saugaus daiktų naudojimo taisykles ir pan. • Mokytojui modeliuojant įvairias situacijas, skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrinėjant paveikslėlius, korteles, aiškinasi, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimę, patekus į bėdą (policininkai, gaisrininkai, medikai, pardavėjai ir pan.), kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų ir t.t. • Grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokosi laikytis eismo ženklų ir taisyklių pažįsta šviesoforo spalvas ir kelio ženklus. • Varto knygeles, klausosi istorijų, pasakojimų apie (ne)saugų elgesį gatvėje. Susipažįsta su saugumo priemonėmis – atšvaitais, saugos diržais, šalmais, liemenėmis ir kt. • Aiškinasi, kokie pavojai slypi virtuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalbimo, valymo priemonės), svetainėje, kambaryje (praviras langas, vaistai, dūžtantys daiktai). • Mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. • Mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų; aiškinasi, kad miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų; miške visuomet būti šalia suaugusiojo (kad nepasiklystų); bristi į vandens telkinį ar lipti ant ledo jam užšalus galima tik stebint suaugusiajam.
--	---

1.2. FIZINIS AKTYVUMAS

Vertybinių nuostatų. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminiai gebėjimai. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.

Pasiekimų srities dėmesys:

- stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės;
- smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija.

Vaiko pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai

<p><i>2 metų</i> Pralenda pro kliūtis keturpėsčias. Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, į šoną ir atgal, bėga tiesiomis kojomis, lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu. Rideną, sviedžia kamuolį, gaudo jį apglėbdamas rankomis. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, uždeda, įdeda ir išima daiktą, atsuka detales, ploja rankomis.</p>	<p>Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, pastovi ant vienos kojos (4–5 sekundes). Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, nesilaikydamas lipa laiptais aukštyn ir žemyn. Bėga, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. Mina ir vairuoja triratuką, balansinį dviratį. Žaisdamas judriuosius žaidimus bando derinti judesius poroje ir grupėje. Dažniausiai taisyklingai laiko rašiklį, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Atkerpa žirkles popieriaus juostelę, atsega ir užsega sagas, atitraukia ir užtraukia užtrauktuką, įpila vandens į piltuvėlį.</p>	<p>Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius. Bėgioja vingiais, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja nuo vienos kojos ant kitos, šokinėja judėdamas pirmyn. Lipa kopėtėlėmis. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per alkūnes. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. Stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. Bando atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais. Pastato aukštą statinį, išlaikantį pusiausvyrą.</p>
<p><i>3 metų</i> Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.</p>		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdami vaikšto, bėgioja, laipioja, šokinėja, spiria, mēto, ridena, peržengia kliūtis. • Nuo vieno objekto link kito eina ką nors stumdydami, ridendami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Išbando įvairius vaikščiojimo, bėgiojimo, ropojimo, šliaužiojimo, lipimo, lindimo, šokinėjimo būdus. • Tikslingai ir laisvai juda, keičia ėjimą bėgimu, bėgdamas išsisukinėja. Žaidžia judriuosius žaidimus, šokinėja, varžosi, lenktyniauja, • Dalyvauja mankštose, sportinėse pramogose, varžybose, sporto 	

<ul style="list-style-type: none"> • Mokosi išlaikyti pusiausvyrą eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan). • Vaikščioja po vieną ir susikibę poromis, rateliu, traukinuku. • Žaidžia su judėjimą skatinančiais žaislais (mašinomis – paspirtukais, asiliukais, stumdukais). • Mokosi lipti laiptais, eina į salę. • Žaidžia judriuosius žaidimus grupėje, salėje, lauke: „Nešk žaisliuką takeliu“, „Ištašyk balutę“, „Mesk gniūžtę“, „Ridenk kamuoliuką“, „Kamuolys į krepšį“, „Paukšteliai skraido“. • Varsto virveles į skylutes, veria ant jų sagas, karoliukus. • Žaidžia pirštukų žaidimus. 	<p>šventėse, žaidžia orientacinius žaidimus. Žaidžia krepšinį, futbolą, kvadratą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikšto kaip gandras, ropoja kaip meška, „važiuoja dviračiu“. • Eina pusiau pritūpus, plačiu žingsniu, pristatomuoju, pakaitiniu ar kryžminiu žingsniu, šonu, atbulomis, įveikiant kliūtis. • Eina nedideliame aukštyje (suoleliu). • Rungtyniauja estafetėse, gaudynėse. • Atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. • Žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. • Eina ištiesta virve, padėtu lanku. • Bėga aukštai keliant kelius, šonu, atbulomis, įkalnėn, nuokalnėn, bėgimą kaitalioja su ėjimu, sustoja pagal netikėtą signalą. • Eksperimentuojant kūno judesiais, dalyvauja žaismingose judriose veiklose. • Savo sumanymus perteikia kūno judesiais, išitraukia ir inicijuoja judriuosius žaidimus grupėje ir lauke. • Žaidžia „klases“, šokinėja per gumą. • Važinėja triratukais, dviratukais. • Judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. • Žaidžia su smulkiais daiktais: pagaliukais, pupelėmis, monetomis, karoliukais, segtukais. Juos surenka, atrenka, dėlioja pincetu, veria ant siūlo, segioja ant virvelės. • Žaidžia pirštukų žaidimus. • Piešia įvairias linijas, apibrėžia daiktų kontūrus. • Iš storų siūlų, juostelių pina kasą, veja virveles. • Kuria ornamentus. Plėšo popierių į skiautes.
--	---

2. UGDYMO SI SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

Ugdymosi srities paskirtis – yra plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą. Ugdymosi veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokytis gebėjimus.

2.1. SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.

Esminiai gebėjimai. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.

Pasiekimų srities dėmenys:

- savo kūno pažinimas; asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas
- bendrystės su šeima ir grupe jausmas; kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas.

Vaikų pasiekimai		
2 – 3 metai	4 metai	5 – 6 metai

<p style="text-align: center;"><i>2 metų</i></p> <p>Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, paprašytas parodo ar pavadina kelias kūno dalis.</p> <p>Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, Išreiškia savo norus, turi mėgstamus žaislus, drabužius, veiklas.</p> <p>Rodo prierašumą prie tėvų, pasitikėjimą juo besirūpinančiais suaugusiaisiais grupėje. Domisi kitais vaikais.</p> <p>Trumpam sutelkia dėmesį ir ištraukia į žaidimus, šventes, renginius, klausosi tautosakos kūrinų.</p> <p style="text-align: center;"><i>3 metų</i></p> <p>Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“.</p> <p>Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiaisiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi</p>	<p>Pavaizduoja ar pakomentuoja kai kurias fizines savo kūno savybes: akių, plaukų spalvą, pėdos dydį. Pastebi vieną kitą savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą. Pradedą domėtis, kas yra kūno viduje.</p> <p>Supranta ir pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Jaučiasi patenkintas savimi.</p> <p>Piešia ar kitaip vaizduoja savo šeimą, kalba apie jos narius, save supranta kaip šeimos narį.</p> <p>Ištraukia į bendrus žaidimus ir grupės veiklas, prisideda prie jų plėtojimo. Supranta, kai kiti vaikai ar suaugusieji šneka kita kalba nei jis.</p> <p>Dalinasi savo artimosios kultūrinės aplinkos buities, veiklų ir renginių patirtimi su kitais vaikais ir mokytojais, domisi kitų kultūrų simboliais.</p> <p>Mėgaujasi atsakomybe už nedidelių užduočių atlikimą, reiškia nuomonę jam aktualiais klausimais.</p>	<p>Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebiniausiais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvėpiamas oras, širdies plakimas ir kt.).</p> <p>Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų.</p> <p>Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą.</p> <p>Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų.</p> <p>Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.</p>
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia žaidimus apie kūno dalis, jas įvardina. • Daro kūno dalių atspaudus. Piešia save. • Žiūrinėja nuotraukas, jose atpažįsta save. • Pasakoja apie save, savo darbelį mokytojai, kitiems vaikams, personažui. • Žaidžia su dėlionėmis „Mergaitė“, „Berniukas“. • Džiaugiasi savo gebėjimais padeklamuoti eilėraščių, nupiešti piešinėlių. • Žaidžia žaidimus „Mano – tavo“. • Tyrinėja savo aprangą, pasako aprangos pavadinimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Susikuria savo vardo kortelę, naudoja ją savo daiktų, piešinių, statinių ženklinimui. • Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuojasi savo ūgį, sveriasi, daro pėdų ir delnų atspaudus. • Kartu su šeimos nariais piešia „Šeimos medį“, puošia jį pieštomis šeimos narių „nuotraukomis“. • Pasakoja apie savo šeimą, jos narius, jų pomėgius, pareigas. • Nupiešia piešinius „Mano tėčio ir mamos darbai“, sukuria bendrą plakatą „Ką dirba mūsų tėčiai ir mamos?“. • Mokosi papasakoti draugams, mokytojai apie savo darbelį, piešinį, mėgstamą veiklą. • Svarsto, kokie jie bus po penkių, dešimties metų. • Dėlioja siužetus (geri ir blogi poelgiai) iš 2-4 paveikslėlių. • Kalba apie savo miestą, šalį, tautybę, lietuviškas tradicijas. 	

<ul style="list-style-type: none"> • Kalbasi su mokytoja apie tai, kas jam patinka ar nepatinka. • Įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse. • Žaidžia žaidimus apie kūno dalis, jas įvardina. • Daro kūno dalių atspaudus. Piešia save. • Žiūrinėja nuotraukas, jose atpažįsta save. • Pasakoja apie save, savo darbelį mokytojui, kitiems vaikams, personažui. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški. • Kalbasi apie vardus ir pavardes, jų kilmę, reikšmę. • Tyrinėja savo augimą (matuoja kūno dalis, ūgį, svorį, kūno. Daro pėdų, plaštakų atspaudus. • Piešdami save ir kitus, matuodamiesi, lygindami akių, plaukų spalvą, kalbėdamiesi apie savo pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. • Naudojant medijas, socialinius tinklus, muzikos kūrinius, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones susipažįsta su šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumais ir įvairove. • Atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu. • Dalyvauja etnokultūrinuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Susipažįsta su pagrindiniais savo šalies simboliais (vėliava, herbu, himnu), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais. • Iš įvairių medžiagų konstruoja savo regiono ar šalies mėgstamiausių vietų modelius. • Klausosi pasakojimų, pokalbių grupėje, šeimose ir iš socialinės medijos apie iškilias savo šalies ir kitų šalių asmenybes (dainininkus, sportininkus ir kt.). • Žaisdami ir bendraudami mokytojo tikslingai parengtoje edukacinėje aplinkoje, sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. • Tyrinėja Lietuvos ir kitų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą (tradicijas, maistą, aprangą ir pan.). • Aiškinasi ir išbando pagarbios, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus. • Kalbėdamiesi, žiūrėdami tikslingai parinktą vaizdo medžiagą, aiškinasi, kad kai kurie žmonės patiria skurdą, nepriteklių, kad šiems žmonėms yra reikalinga pagalba. • Įsitraukia į mokytojų ar šeimų organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų. aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės.
---	---

2.2. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Vertybė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais

Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.

Pasiekimų srities dėmesys:

- savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas;
- kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos;
- savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu; būdinga greita nuotaikų kaita.</p> <p>Reaguoja į kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas</p>	<p>Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, jas pavadina, išreiškia mimika, balsu, judesiu, vaizdu.</p> <p>Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus, jas atliepia, imituoja vaidmenų žaidimuose.</p> <p>Pradeda suprasti, kad jo ir kitų emocijos toje pačioje situacijoje gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).</p>	<p>Atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Emocijas ir jausmus dažniausiai išreiškia sau ir kitiems priimtinais būdais.</p> <p>Atpažįsta ir komentuoja kitų emocijas, jausmus ir situacijas, kuriose jie kyla, pradeda suprasti, kad kai kurie veiksmai ir žodžiai gali žėsti kitų jausmus</p> <p>Pradeda įvairiais būdais (žodžiu, piešiniu ar kt.) komunikuoti apie jausmus su kitais.</p>
<p><i>3 metai</i></p> <p>Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus.</p> <p>Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).</p>		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi skirtingos nuotaikos muzikos kūrinėlių. • Stebi savo veido išraišką veidrodyje. • Žaidžia su nuotaikų veidukais, su mokytoja varto knygeles su skirtingomis nuotaikomis, įvardina, kuris veikėjas verkia (liūdnas), kuris juokiasi (linksmas). • Kartu su mokytoja žaidžia žaidimą „Veidelis“ (užsidengiant ir atidengiant veidą rodyti vis kitą emociinę išraišką). • Mokosi atsiprašymo ir susitaikymo ritualų. Guodžia kitus vaikus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Piešia linksmą, liūdną, pikta, išsigandusį veidelį. • Prieš veidrodį žaidžia mimikos žaidimus, įvardija emocijas. • Pokalbiai „Mano ir kitų jausmai“, „Kaip nusiraminti?“ • Mokosi nusiramavimo būdų (per šiaudelių pučia vatos gumuliukus, spalvina mandalas, dėlioja mozaikas, žaidžia su antistresiniais kamuoliukais). • Piešia save situacijose, kai yra linksmas, liūdnas, išsigandęs ir t.t • Žaidžia žaidimus „Papasakok be žodžių“, „Jurgeli, meistrelė“ (mėgdžioja vedančiojo veido mimiką). • Dėlioja simbolines nuotaikų korteles, žaidžia stalo žaidimą „Portretai“. • Žaidžia su mokymo priemone „Emocijų trafaretai“. 	

	<p>„Emocijų dėlionė“, piešia emocijų veidelius, vaizduoja emocijas stebėdamas save veidrodyje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piešia tai, kas linksmina arba tai, kas liūdina. • Iš laikraščių ir žurnalų iškerpa ir suklijuoja nuotaikingų veidų paveikslą: linksmus, liūdningus, piktus, laimingus, išsigandusius veidus. • Klausosi vaikų kalbos įrašų ir sprendžia kokios jų nuotaikos. • Mokosi ritualinių žodžių bendrai grupės nuotaikai palaikyti. • Klausosi pasakų „Kiškio trobelė“, „Pagrandukas“, „Raudonkepuraitė“ ir kt. Aptaria ir pamėgdžioja personažų nuotaikas. • Aptaria T. Moroney knygelių seriją „Kai jaučiu pavydą“, „Kai jaučiuosi laimingas“ ir kt. • Svarsto, kaip galima padėti neturtingoms šeimoms, ligoniams, našlaičiams, seniems žmonėms. • Kuria liūdningų, linksmų, juokingų veidukų knygeles, lėlytes ant pagaliukų. • Žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, žiūrėdami filmukus, atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.
--	--

2.3. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.

Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudinęs geba nusiraminti.

Pasiekimų srities dėmesys:

- gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti;
- savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas;
- gebėjimas laikytis susitarimų ir taisyklių.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p>2 metai</p> <p>Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs, pavargęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas, migdomas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą, kviečia jam artimą suaugusįjį, ropščiasi ant kelių.</p> <p>Pradedą valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.</p>	<p>Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, nuvylė, kai jaučia suaugusiojo palaikymą ir girdi komentarus Trumpam tikslingai sutelkia dėmesį ir pastangas siekdamas įgyvendinti ketinimą. Įprastose kasdienėse situacijose pradeda susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų, galinčių išprovokuoti nesutarimus, pakenkti kitiems. Paklaustas pasako galimas istorijų, pasakų ir kitų veikėjų netinkamo elgesio pasekmes. Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.</p>	<p>Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais.</p> <p>Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvėrė, slopinti impulsyvius veiksmus. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes.</p> <p>Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje</p>

		aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles.
<p><i>3 metai</i></p> <p>Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Pradedą laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.</p>		

Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos

2–3 metai	4–6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su nusiramino žaislais (minkštas kamuoliukas, žaislas, pagalvėlė ir kt.). • Dalyvauja veikloje pagal kasdieninį ritmą (ritualuose, žaidimuose, pasikalbėjimuose ir kt.). • Klausosi įvairios nuotaikos dainelių, atitinkamai reaguoją. • Klausosi, stebi mokytojos vaidinamus siužetus su žaislais apie tinkamą elgesį. • Mokosi atsisveikinimo ir pasisveikinimo ritualų. • Pats susiranda ką veikti, žaidžia greta kitų ir su kitais vaikais. • Išbando įvairius konfliktų sprendimo būdus (rėkia, neduoda žaislo, pasako suaugusiam). • Reaguoją į mokytojos pasakomas taisykles, nepritariančią mokytojos veido išraišką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia nusiramino žaidimus: plėšo popierių, žaidžia su kamuoliukais (spaudo, minko), klausosi ramios muzikos. • „Minčių lietus“ – Kam reikalingos taisyklės? Kuria grupės taisykles, pavaizduoją jas piešiniais, simboliais. • Diskutuoja apie vaikų teises ir pareigas. Svarsto, ar skiriasi suaugusiųjų ir vaikų pareigos ir teisės. • Žaidžia didaktinius žaidimus „Galima – negalima“, „Veidrodis“. • Dalyvauja pokalbiuose, diskusijose („Ką daryti, kai supyksti?“, „Kaip susitarti su draugais?“, „Kas turi tvarkyti žaislus?“) ir mokosi taikių konfliktų sprendimo būdų (pvz.: palaukia eilės naudodami smėlio laikrodį, 5 kartus lėtai įkvepia ir iškvepia, suskaičiuoją iki 10). • Klausosi skaitomų T. Moroney knygelių apie jausmus, varto jas, pasakoja, kada jis jaučiasi linksmas, vienišas, piktas ir t.t. • Dėlioja siužetus (geri ir blogi poelgiai) iš 2-4 paveikslėlių. • Žaidžia vaizduotės žaidimus „Šeima“, „Kelionė“, „Parduotuvė“ ir mokosi tinkamo elgesio. • Dalyvauja paskatinimų žaidimuose, renka taškus už taisyklių laikymąsi, pareigų atlikimą. • Žymi sutartais ženklais pavojingas vietas grupėje. • Žaidžia stalo žaidimą „Atpažink jausmus“ (E. Gudalienė). • Žaidžia savireguliaciją plėtojančius žaidimus (sustingti, nekalbėti, nesusijuokti, perkėlinėti dėmesį), • Savarankiškai išbando naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukdami į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikydami kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. • Žiūrėdamas filmukus, klausydamas skaitomų knygų, aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl. • Žaisdamas bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos

2.4. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS IR BENDRAAMŽIAIS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.

Esminiai gebėjimai. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Pasiekimų srities dėmesys:

- gebėjimas užmegzti ir palaikyti geranoriškus, pagarbius santykius su suaugusiaisiais ir kitais vaikais;
- gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti;
- gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus;
- gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Akivaizdžiai parodo prierašumą juo besirūpinančiam suaugusiajam. Skiria nepažįstamus žmones nuo juo besirūpinančio suaugusiojo. Stengiasi patraukti kitų vaikų dėmesį šypsena, balsu, judesiais, geranoriškais veiksmais</p> <p>Stebi ir mėgdžioja suaugusiojo veido išraišką, žodžius, veiksmus; kartoja savo veiksmus, kurie sulaukia suaugusiojo palaikymo; vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, prireikus kreipiasi į jį pagalbos; pats inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju. Mėgsta žaisti greta kito vaiko, stebi, kaip šis mėgdžioja jo kalbėjimą, judesius, veiksmus, ir pats jį mėgdžioja.</p>	<p>Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų, rodo pasitikėjimą mokytojais ir jų padėjėjais: klausia, tariasi, guodžiasi. Kalbasi, įsitraukia į veiklą su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia yra mokytojas. Turi vieną ar kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų ir bendrų veiklų partnerius. Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytas bendras veiklas ir jas plėtoja, pats inicijuoja pokalbius ir bendras veiklas su suaugusiuoju. Geba žaisti, atlikti bendrą veiklą poroje, kelių vaikų grupelėje, siūlo ir priima idėjas, derina norus ir veiksmus, sprendžia nesutarimus. Padedant mokytojui palaukia savo eilės, dalinasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Veikdamas kartu su kitais pastebi vieną kitą akivaizdų savo ir kito (vaiko, suaugusiojo) išvaizdos, pomėgių, kalbos panašumą ar skirtumą ir skirtingais būdais tai parodo. Prisideda prie grupės taisyklių kūrimo.</p>	<p>Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar kieme. Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius, sėkmingai įsitraukia į didesnės vaikų grupės veiklą. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, tariasi. Geranoriškai veikia kartu su kitais vaikais, drauge siekia to paties tikslo, priima bendrus sprendimus; skolina, keičiasi, dalinasi priemonėmis ir žaislais, ruošia ir kitiems dovanoja gimtadienio dovanas. Noriai ką nors veikia su vaikais iš kitos socialinės, kalbinės, kultūrinės aplinkos. Pats ar kartu su kitais randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdus arba prašo suaugusiojo pagalbos. Veikdamas kartu su kitais pastebi ir pasako keletą savo ir kitų vaikų ar suaugusiųjų asmeninių savybių, interesų, gebėjimų panašumų bei skirtumų. Stengiasi atlikti mažus įsipareigojimus grupei, dėl kurių susitariama. Stengiasi elgtis vadovaudamasis įgytu supratimu apie savo ir kitų teises bei pareigas grupėje.</p>

<p><i>3 metai</i></p> <p>Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojama bendrai.</p>		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su mokytoja žiūrinėja knygeles, paveikslėlius, stato smėlio pilį. • Pasakoja apie savo šeimą. • Stebi, ką veikia suaugusieji. • Klausosi mokytojos skaitomų kūrinių ir atsako į klausimus. • Įsitraukia į suaugusiojo siūlomas žaidybines situacijas padėdamas tvarkyti žaislus. • Pamėgdžiodamas suaugusius žaidžia vaizduotės žaidimus: maitina lėlę, šluoja grindis, naudoja žaislus-pakaitalus. • Kartu su mokytoja žaidžia siužetinius žaidimus „Namai“, „Ligoninė“ ir t.t. • Atlieka suaugusiojo pavidimus: „Pamaitink lėlytę“, „Surink kamuoliukus“, „Atbėk pas mane“ ir kt. • Eina į salę žiūrėti koncerto, spektaklio. • Žaidžia vaizduotės žaidimus vienas ar šalia kitų vaikų. • Žaidžia siužetinius žaidimus šeimos, ligoninės, paroduotuvų temomis. • Žaidžia judriuosius žaidimus su kitais vaikais. • Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia palaukti savo eilės. • Žaidžia žaidimus, kuriuose 	<ul style="list-style-type: none"> • Pagamina ir padovanoja darželio darbuotojams, mokytojai, grupės draugui sveikinimą, darbelį, gėlytę. • Suaugusiojo pamokytas žaidžia tradicinius žaidimus: „Vilke, vilke, kur buvai?“, „Ridiko rovimas“, „Katinas ant pečiaus sėdėjo“, „Pele, pele“. • Žaidžia stalo žaidimus su mokytoja ir padėjėja. • Siūlo mokytojai dalyvauti jo sugalvotame žaidime. • Į grupę atėjusiems svečiams pasakoja apie grupę, savo veiklą, atsako į jų klausimus. • Aptaria plakatų rinkinį „Gyvename draugėje“. • Klausosi T. Moroney knygelį „Kodėl myliu draugus“, „Kai jaučiuosi vienišas“, „Kai jaučiuosi liūdnas“ ir kt. Aptaria girdėtas situacijas. • Aiškinasi, kam grupėje reikalingos taisyklės. Kuria savo grupės taisykles, jas piešia, užrašo, laikosi susitarimų. • Naudoja smėlio laikrodį mokydami palaukti savo eilės. • Sako komplimentus grupės draugams. • Susikuria susipažinimo, pasisveikinimo ritualus, gestus. Dainuoja savo ir draugų vardus. • Atlieka užduotis poromis, patys sugalvoja žaidimų dviese, trise. • Diskutuoja, koks turėtų būti draugas. Mokosi patarlių apie draugystę. • Piešia širdes, piešinėlius grupės draugams. Surengia parodą „Mano draugų portretai“. • Diskutuoja apie patyčias. Galvoja, kaip padėti vaikui, iš kurio kiti šaiposi, pravardžiuoja. • Piešia piešinėlį, pasveikinimą sergančiam draugui, sugalvoja kitokių pralinksminimo, atjautos būdų. • Žaisdamas sprendžia tikras ir sugalvotas konfliktines situacijas. • Susitinka ir bendrauja, žaidžia, lenktyniauja su kitų grupių vaikais. • Žaidžia pamėgdžiodamas tai, kas vyksta šeimoje, vaikų darželyje, poliklinikoje, parduotuvėje, kitoje artimoje aplinkoje. 	

<p>reikia žaisti dviese: ridenti, mėtyti kamuolį, suptis ant sūpynių.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartu su kitais vaikais piešia ant didelio popieriaus lapo. • Žaidžia įsivaizduodamas lyg būtų: mama, tėtis, brolis, sesė, gydytoja, mokytoja . • Supasi kartu su kitu vaiku ant sūpynių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi kitų žaidimą mokosi iš kitų, pamėgdžioja, tariasi su kitais vaikais dėl žaislų, taisyklių.
---	--

2.5. PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.

Esminiai gebėjimai. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.

Pasiekimų srities dėmenys:

- gebėjimas atpažinti ir įvardinti problemą;
- gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti;
- gebėjimas stebėti ir atsižvelgti į priimto sprendimo pasekmes.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metų</i> Susidūręs su nauja, neįprasta situacija padedamas suaugusiojo sutelkia dėmesį į problemą. Pritaiko jau žinomus veikimo būdus. Nebijo bandyti, pasirenka iš kelių suaugusiojo pasiūlytų sprendimo būdų. Stebi savo taikomų veiksmų pasekmes ir pasirenka tinkamus veiksmus problemai išspręsti.</p> <p><i>3 metų</i> Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą.</p>	<p>Pasako, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Bando apibūdinti problemą. Nori problemą įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus, pradeda atsitiktinį eksperimentavimą, bandymus. Orientuodamasis įsivaizduojamą problemos sprendimo rezultatą, renkasi veikimo būdus ir priemones. Dalinasi mintimis apie problemos sprendimą. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus veiklos nemeta, o pradeda veikti iš naujo arba ją keičia.</p>	<p>Dažnai atpažįsta kasdienes ir mažiau įprastas problemas. Retsykais pats ieško iššūkių, aktyviai bando įveikti pasitaikančius sunkumus. Pasitikrina, kaip suprato problemą apie ją kalbėdamas ir užduodamas klausimus. Ieško priimtinių bendrų sprendimų kartu su kitais, siūlo sprendimo būdus kitiems, sugeba atpažinti išorinius trikdžius ir atsiriboti nuo jų veikdamas, išbando sprendimo būdų alternatyvas. Spręsdamas problemą samprotauja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip.</p>
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Ieško ir suranda paslėptą 	<ul style="list-style-type: none"> • Suranda paslėptą daiktą pagal žodinį nurodymą arba simbolius. 	

<p>daiktą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atsuka buteliukų kamštelius. • Teisingai sudeda piramidės žiedus, bandydamas keletą kartų. • Jei kieme randa balą, kartu su mokytoja sprendžia: „Kaip nesušlapti kojų?“ • Lazdelės ar kito įrankio pagalba ištraukia žaislą iš po suoliuko. • Stebi mokytojos veiksmus su žaislais, po to bando daryti tą patį. • Atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles). 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia situacijų žaidimus (aptaria, kaip reiktų elgtis tam tikros situacijos metu: pasiklydus parduotuvėje, kilus gaisrui, susižeidus, sušalus). • Pritaiko skirtingo dydžio dangtelius indeliams, buteliukams. • Suranda sprendimą, kaip padalinti į 2 lygias dalis smėlį, kruopas, pupeles (pamatuoja indeliais, šaukštais, pasveria, suskaičiuoja). • Sijoja smėlį, pilsto vandenį iš vieno indo į kitą, stengdamiesi neišbarstyti, neprilaistyti. Bando, kol pavyksta. • Ieško sprendimų, kaip iš užšaldytos formos „išgelbėti“ gyvūnelius. • Svarsto, iš ko galima pagaminti lesyklą, mašiną, lėlę. Vienas ar su draugais galvoja planą, kaip darys, kokių priemonių reikės. • Žaidžia stalo žaidimus „Kas netinka?“, „Asociacijos“, „Alias“. • Į indą su vandeniu beria žirnių, pupelių, moliūgų sėklas, stebi jų daigumą. Sėja sausas sėklas – nelaisto, sėja drėgnas sėklas – laisto. Spėja, kas nutiks. • Ieško atsakymų į klausimus „Kas sunkesnis?“, „Kuris miestas toliau?“, „Kodėl nuvyto augalas?“ • Suranda skirtumus ir panašumus tarp augalų, gyvūnų, transporto priemonių ir kitų mus supančių aplinkos daiktų. • Diskutuoja įvairiomis temomis: „Kas nutiktų, jei nešviestų saulė?“, „Kaip galima nustatyti vėjo kryptį?“, „Kaip užkurti laužą?“ • Įvertina atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų. • Aiškinasi, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. • Išbando evakuacijos planą.
---	--

3. UGDYMO SI SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ“

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus;

3.1. APLINKOS PAŽINIMAS

Vertybinių nuostatų. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.

Pasiekimų srities dėmesys:

- gebėjimas pažinti socialinę ir kultūrinę aplinką;
- gebėjimas pažinti gamtinę aplinką;
- pagarbus santykis su gyvybe ir aplinka.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi namų ir grupės aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, aplinkoje esančius</p>	<p>Parodo, kad supranta, kurie kultūriniai vaizdai, garsai, judesiai, skoniai, kvapai ar pasakojimai yra iš kitos nei jo paties kultūra. Pažįsta gyvenamosios vietovės</p>	<p>Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis</p>

<p>daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių buitinių (šukos, šaukštas) ir kultūrinių (būgnai, knyga) daiktų paskirtį ir jais naudojasi. Pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tiksliu pavadinimu) kai kuriuos gyvūnus, augalus, jų atvaizdus ir gamtos reiškinius (lietus, vėjas). Parodo patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą.</p>	<p>objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą. Įsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. Atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus (upė, akmuo), reiškinius (pūga, saulėlydis), nusako akivaizdžius jų požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, samprotauja, kas būdinga metų laikams. Stengiasi saugoti socialinės, kultūrinės ir gamtinės aplinkos objektus. Bando rūšiuoti atliekas, tausoti medžiagas, išteklius (išjungia šviesą). Gamtos, kultūros grožį ir įvairovę stengiasi išreikšti savo kūryboje.</p>	<p>žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga. Iš savo grupės gali savarankiškai nueiti į kitas ugdymo įstaigos erdves (salę, dailės studiją). Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj; sudėlioja dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. Atpažįsta ir pavadina ne tik stebėtus vietinius, bet ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus, samprotauja apie jų gyvenimo būdą ir buveines. Paaiškina, kaip daržoves, vaisius ir kitas gamtos gėrybes vartoti maistui. Stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius. Fiksuodamas gamtinių objektų stebinius, įžvelgia kai kuriuos akivaizdžius objektams būdingus požymius. Pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių, kurių negali ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti (ugnikalnių išsiveržimas, viesulas, žvaigždės). Eilės tvarka išvardija metų laikus, pasako, kaip skirtingais metų laikais gyvena kai kurie gyvūnai, augalai. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams, supranta, kad jo elgesys gali paveikti gamtinę ir kultūrinę aplinką, stengiasi prisiimti atsakomybę už jų išsaugojimą. Savo kūryboje vaizduoja asmeninį emocinį santykį su gamtos ir kultūros objektais.</p>
<p><i>3 metai</i> Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes,</p>		

<p>rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslius jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.</p>		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su daiktais – įrankiais (kibirėliais, kastuvėliais, šluotelėmis, segtukais, juos pavadina). • Žaidžia didaktinius žaidimus „Kas maišelyje?“, „Kas pintinėje?“, „Kas kur gyvena?“. • Pasivaikščiiodami renka „lauko įdomybes“ (akmenukus, kaštonus, giles, lapus). • Stebi gamtos objektus ir reiškinius įvairiais metų laikais: saulę, debesis, sniegą, lietų, vaivorykštę. Klausinėja. • Žaidžia su smėliu, vandeniu, stato statinius. • Stebi augalus artimoje aplinkoje: medžius, gėles, žolę, suranda juos paveikslėliuose, knygelėse. • Pasakoja apie naminius gyvūnus. Atpažįsta ir pavadina gyvūnus knygelėse, paveikslėliuose, lauke. Stebi inkilus, lesyklėles, klausosi paukštelių čiulbėjimo. Stebi pievoje boružes, skruzdės, drugelius. • Pasakoja apie save (pavadina kūno dalis), savo šeimos narius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Piešia ir apibūdina savo šeimos narius, skaičiuoja iš kelių asmenų susideda šeima. • Kalba apie žmonių profesijas, apie švietimo, sveikatos, prekybos, transporto, kultūros, gamybos įmones, apie tėvelių, kitų artimųjų darbovietes. Apsilanko tėvelių darbovietėse. • Dalyvauja susitikimuose su darželio darbuotojais: direktore, VSB specialiste, susitinka su įvairių profesijų žmonėmis iš mūsų rajono. • Susipažįsta su įstaigų reklaminiais lankstinukais, įmonių katalogais. Sukuria savo tėvų darbovietės katalogus, susiskirstydami į grupes. • Dalyvauja ekskursijoje po progimnazijos patalpas. • Dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. • Aptaria plakatų „Vaisiai ir daržovės“. Apžiūrinėja, pavadina, lygina vaisius ir daržoves, grupuoja, aiškinasi, kaip juos renkame (obuolius – skina, morkas – rauna, bulves – kasa). Skanauja, gamina salotas, spaudžia sultis. Žaidžia su vaisių ir daržovių pagalvėlėmis. • Stebi, pavadina darželio kieme augančius augalus: medžius, krūmus, gėles, daržoves, vaistažoles. Lygina, grupuoja pagal lapus, kamieno spalvą, aukštį, storį. Renka lapus, kankorėžius, vaisius. Sėja, sodina, laisto augalus šiltnamyje, darže. Dėlioja augalų gyvybės ratą. Kuria lankstinukus. • Dalyvauja aplinkos tvarkymo talkose. Rudenį grėbia lapus, žiemą kasa sniegą, pavasarį tvarko aikštelę, pasodina medelį. • Dalyvauja išvykose į pušynėlį, stebi medžių, augalų pokyčius. Aptaria plakatų rinkinius „Miškas skirtingais metų laikais“, „Metų laikai“, kalba apie miško dovanas – grybus, uogas, aiškinasi, kur naudojama mediena. Dėlioja grybų dėlionę. • Vartydami knygas, enciklopedijas, aptardami plakatus aiškinasi, kokie gyvūnai gyvena miškuose. • Pavadina, palygina rūbus, buities daiktus, susipažįsta su kai 	

	<p>kuriais senoviniais daiktais, palygina juos su šiuolaikiniais. Grupuoja aplinkos daiktus pagal spalvą, formą, paskirtį, medžiagą iš kurios pagaminti. Žaidžia stalo žaidimus „Spalvos“, „Mažasis spalvų domino“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Susipažįsta su transporto priemonėmis, lygina jas, svarsto, kuris keliavimo būdas greičiausias.
--	---

3.2.MATEMATINIS MĄSTYMAS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.

Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.

Pasiekimų srities dėmesys:

- skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis;
- mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas;
- geometrinių modelių pažinimas;
- vietos ir krypties apibūdinimas, sekų tyrinėjimas.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Supranta, kad žodžiai „vienas“, „du“, „trys“ siejami su atitinkamu daiktų kiekiu. Į klausimą „Kiek..?“ atsako „vienas“, „du“ arba „mažai“, didesnę nei dviejų daiktų kiekį įvardija žodžiu „daug“.</p> <p>Mažesnius objektus įdeda į didesnius, surikiuoja du tris daiktus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Daugeliu atvejų suranda tokios pačios formos, dydžio ar spalvos objektą, supranta, ką reiškia „toks pat“, „kitoks“.</p> <p>Supranta bent keturis žodžius, kuriais mokytojas apibūdina paties vaiko ar objekto judėjimą erdvėje (pvz., įeiti (išeiti), pažiūrėti į viršų (žemyn), įdėti (išimti) ir pan.).</p>	<p>Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, 4, 5, atpažįsta atitinkamus skaitmenis. Skaičiuoja daiktus, jų kiekį susieja su skaičiumi. Žymi, skaičiuoja stebimus objektus, padedamas mokytojo radinius pateikia grafine išraiška (lentelė, piktograma). Palygindamas kiekius, taiko atitikimo arba nuoseklaus skaičiavimo strategijas, supranta, ką reiškia „vienu daugiau“ („mažiau“), „tiek pat“ („lygu“).</p> <p>Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Dažniausiai taiko tiesioginį palyginimą. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, trumpesnis ir pan.).</p> <p>Parodo, kurie artimoje aplinkoje esantys daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą. Pagal vieną savybę (požymį) klasifikuoja ir rūšiuoja dviem požymiais besiskiriančių objektų rinkinius.</p> <p>Kasdienėse veiklose pradeda vartoti žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn –</p>	<p>Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 9, juos parašo skaitmenimis, susieja su daiktų skaičiumi. Palygina rinkinių iki 5 daiktų kiekviename kiekius, atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ių ribose, 4 ar 5 daiktų rinkinį išskaido į dvi grupes daugiau nei vienu būdu (0 ir 4, 1 ir 3 ar 2 ir 2).</p> <p>Kai dydžių negalima palyginti tiesiogiai, pasitelkia trečią daiktą (sutartinį matą). Kelių dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, ilgiausias ir pan.).</p> <p>Nematuodamas gali pasakyti, kuris iš dviejų pažįstamų objektų sunkesnis, aukštesnis. Atpažįsta skritulį, kvadratą, trikampį, kubą, rutulį, bando šias figūras apibūdinti, palyginti. Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje.</p> <p>Popieriaus lape atvaizduoja kelių matomų daiktų išdėstymą, apibūdina jų vietą, padėti vienas kito atžvilgiu. Juda žodžiu nusakyta ar rodyklėmis pažymėta kryptimi. Atranda dviejų pasikartojančių elementų</p>

	žemyn. Nupiešia paprastą planą, kuriame atvaizduoja 2–3 matomus daiktus. Atpažįsta dviejų pasikartojančių elementų seką, ją nukopijuoja, pratęsia 1–2 elementais iš bet kurios pusės.	grupę sekoje, sukuria tokio paties modelio seką iš kitų elementų.
<p><i>3 metai</i></p> <p>Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).</p>		

Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos

2–3 metai	4–6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Sudėlioja daiktus po vieną, du, tris. Pasako, kur yra daug daiktų, o kur vienas. • Lygina, rūšiuoja daiktus pagal spalvą, dydį, kiekį. Žaidžia žaidimą „Uždėk, kiek nupiešta“. • Klausosi pasakų „Ropė“, „Pagrandukas“ ir išrikiuoja personažus pagal eiliškumą. • Suranda 2–3 skirtumus paveikslėliuose. • Žaidžia grupavimo, lyginimo žaidimus „Atrink raudonus...“, „Dideli ir maži“, „Kurie apvalūs?“, „Pritaikyk“. • Lygina, rūšiuoja daiktus pagal formą, dydį, spalvą. Atneša prašomo dydžio, 	<ul style="list-style-type: none"> • Skaičiuoja įvairiais pojūčiais (rega, klausia, lytėjimu). Suranda skaičius aplinkoje. • „Gyvi skaičiai“ – atlieka tam tikrus, susitartus veiksmus, pamatęs kortelėje skaitmenį. • Skaičiuoja, dėlioja smulkius žaisliukus, gamtinę medžiagą ant stalo, magnetinės lentos. • Sudaro ir lygina daiktų, žaislų grupes, jas sumažina, padidina. • Skaičiuoja, varsto virveles („Rankelės“, varstymo knygelės). • Riša, atriša virvės mazgus, veria karolius, skaičiuoja, naudodami smėlio laikrodį. • Varto knygeles, atranda daiktus, kuriuos galima suskaičiuoti. • Skaičiuoja skiemenis, raides žodžiuose. Skaičiuoja pasakų veikėjus (kelintinis skaičiavimas). • Žaidžia žaidimus su kubeliu, domino. • Susipažįsta su pinigais, jų skaitmenine išraiška. • Ieško daiktų ant kurių, yra skaičiai (liniuotė, laikrodis, kalendorius). • Žaidžia dalindami į 2,3,4 dalis tortą, picą, vaisius, daržoves. • Žaidimuose taiko skaičiuotes.

<p>spalvos daiktą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia žaidimą „Diena – naktis“. • Žaidžia žaidimus su vienas į kitą įdedamais žaislais. • Žaidžia su įvairių rūšių konstruktoriais, kaladėlėmis: stato bokštus, tiesia kelius, kuria mašinas, namus. • Sudeda daiktus į eilę, surikiuoja pagal dydį. • Stato aukštą ir žemą bokštą. • Spėlioja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. • Rūšiuoja daiktus pagal sąvokas: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasižymi juostoje kelintas atėjo į grupę. • Žaidžia žaidimus „Suplok vienu daugiau“, „Ketvirtas sako „bum“, „Laikrodukas“. • Žaidžia stalo žaidimus „Skaičiai. Atminties lavinimo žaidimas“, „Skaičiai mažiesiems“, „Kortelės matematinių vaizdinių formavimui“. • Suranda aplinkoje geometrines formas, jas pavadina, konstruoja statinius iš įvairių figūrų. • Iš įvairios masės (plastilino, burbulinės masės, smėlio) lipdo geometrines figūras, konstruoja iš jų namelį, gėlytę. • Lygina, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). • Apžiūrinėdami iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, vaikai atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. • Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (pavyzdžiui, planas). • Daiktų dydį tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu; • Pastebi daiktų seką eidami į progimnaziją, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. • Žaidžia figūromis (iš 4 trikampių sudeda kvadratą, iš kvadrato ir trikampio – namelį; sukuria piešinį naudodami geometrinių figūrų trafaretus). • Keliaudami po grupę ieško į geometrines figūras panašių daiktų. • Randa paslėptą žaislą, nusakius jo padėtį erdvėje. • Knygose, paveikslėliuose randa viršuje, apačioje, dešinėje, viduryje nupieštus daiktus. • Svarstyklėmis sveria, lygina gamtinę medžiagą, kitus smulkius daiktus. • Matuoja savo ir draugų ūgį, svorį. Sudaro diagramas. Matuoja atstumus, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį įvairiomis matavimo priemonėmis ir sąlyginiais matais. Lygina, matuoja žaislus, knygas, kaladėles, pieštukus pagal įvairius požymius. • Aiškinasi, kokia transporto priemone greičiausiai galima nuvykti į pasirinktą miestą, šalį. • Žaidžia, matuoja šaukšteliais, įvairaus dydžio indeliais smėlį, vandenį. • Aiškinasi, kas sudaro parą, kaip ji skirstoma. Diskutuoja, kaip galima pamatuoti laiką. Aiškinasi, kiek dienų turi savaitė, kiek savaitių – mėnuo, kiek metų turi metų laikų, mėnesių. • Daro savo gamybos laikrodžius. Žaidžia stalo žaidimą „Para“. • Veria karoliukus, makaronus (per minutę, sekundę, panaudodami smėlio laikrodžius). • Žaidžia, dėlioja priešingybių paveikslėlius (storas – plonas, aukštas – žemas, lengvas – sunkus, šaltas – šiltas). • Vaikai įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų,
--	--

	nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį.
--	---

3.3. SKAITMENINIS SUMANUMAS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.

Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.

Pasiekimų srities dėmesys:

- gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones;
- elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas;
- veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti;
- saugus naudojimas išmaniaisiais įrenginiais.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia, purto ir kt. siekdamas efekto.</p> <p>Žaisdamas pradeda paeiliui atlikti dviejų vaikui suprantamų veiksmų sekas (pvz., trepsėti ir ploti).</p>	<p>Atliepia, komentuoja įvairiomis formomis (vaizdo, garso įrašai, animacijos) pateikiamą informaciją. Vartoja kai kuriuos su technologijų naudojimu susijusius žodžius, pasakoja apie interaktyvią knygelę, programėlę, žaidimą.</p> <p>Mokytojo padedamas naudoja skaitmeninį fotoaparata savo patirčiai ir aplinkiniam pasauliui fiksuoti, pradeda naudoti paprastas programėles piešimui, garsui, vaizdui įrašyti ir paleisti.</p> <p>Supranta ir atlieka grafiniais simboliais ir objektais žymimas komandas.</p> <p>Mokytojui prižiūrint ir padedant bando su kitais bendrauti skaitmeninėmis technologijomis.</p>	<p>Mokytojo padedamas ir prižiūrimas naudojami įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis (pele, jutikliniu ekranu, klaviatūra), informacinėmis svetainėmis tyrinėjimams ir kt. ugdomajai veiklai.</p> <p>Naudoja įvairias technologijas (fotografavimą, skaitmeninį piešimą, garso įrašų darymą) skaitmeniniam turiniui kurti.</p> <p>Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, sudarydamas rišlių veiksmų seką. Nusako, kaip nuosekliai, žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą.</p> <p>Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybiniuose programavimo aplinkoje.</p> <p>Paaškina ir suaugusiojo padedamas laikosi pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių.</p>
<p><i>3 metai</i></p> <p>Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas.</p> <p>Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo</p>		

žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, kurios skleidžia garsą, šviesą. • Žaidžia interaktyviais žaislais be ekranų (skleidžiantys garsus, šviesas), spaudinėja mygtukus, perjunginėja programas. • Atlieka manipuliacinius veiksmus su išmaniais žaislais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvauja įvairiose diskusijose susijusiose su technologijomis. • Komentuoja, kaip veikia programos, interaktyvios knygelės kurias naudoja. • Fotografuoja planšetiniu kompiuteriu. • Pasitelkiant grafinius simbolius kuria savo pasakojimą. • Kuria savo simbolių abėcėlę. • Naudodamiesi piešimo programomis, kuria savo animuotus piešinius. • Programuoja „Bee bot“ robotuką, paaiškina veiksmų seką. • Programuodami nesudėtingas animacijas programavimo aplinkose, nuosekliai atlieka veiksmus, atpažįsta kartojamus veiksmus. Išbando užrašytas veiksmų sekas ir, jei nepavyko pasiekti norimą rezultatą, pakoreguoja veiksmų seką ir bando iš naujo. • Savarankiškai ieško informacijos interneto svetainėse (pvz. gyvūnų skleidžiamų garsų, stebi 3D formatu gyvūnų išvaizdą). • Paprastais žodžiais paaiškina, kaip reikia saugiai naudotis internetu. • Draugams pristato savo kurtą skaitmeninį turinį. • Atlieka užduotis planšetiniame kompiuteryje. • Skaito knygeles su QR kodais. • Naudojasi edukaciniu turiniu Youtube platformoje. • Dalyvauja viktorinose naudojant Kahoot programėlę. 	

3.4. TYRINĖJIMAS

Vertybinių nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.

Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Pasiekimų srities dėmenys:

- gebėjimas kelti klausimus, spėlioti, numatyti, gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones;
- gebėjimas apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<i>2 metų</i> Prašo ar parodo, koks daiktas domina, ką norėtų paliesti, tyrinėti, žaisti, ką klausyti. Išbando naujus tyrinėjimo būdus; tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius: stebi, liečia,	Kelia klausimus, spėlioja, padedamas numato tiriamosios veiklos eigą, rezultatus. Tyrinėdamas aplinkos objektus ir reiškinius, savo ir kitų veiklos elementus, temas ir siužetus, remiasi patirtimi ir	Atskleidžia savo interesus, tikslingai keldamas klausimus apie gyvosios ir negyvosios gamtos bei žmogaus sukurtus objektus, reiškinius, jų požymius. Stebėdamas,

<p>uosto, ragauja, klausosi; tyrinėja savo kūną ir jo galimybes, skirtingas medžiagų faktūras, išbando žaislus ir daiktus.</p> <p>Naujus tyrinėjimo būdus ir patirtis spontaniškai pradeda naudoti kituose kontekstuose.</p> <p style="text-align: center;"><i>3 metų</i></p> <p>Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta.</p> <p>Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus.</p> <p>Džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.</p>	<p>vaizduote.</p> <p>Padedamas pasirenka eksperimentavimui reikalingas priemones ir medžiagas.</p> <p>Pasako, ką veikė, ką atrado; įvardija, kokias priemones ar medžiagas pasirinko tyrinėjimui.</p>	<p>eksperimentuodamas išsiaiškina objektų požymius, medžiagų savybes, skaidydamas ir jungdamas aiškinasi objektų sandarą, išbandydamas atranda objektų paskirtį, lygindamas ir gretindamas ieško panašumų ar skirtumų tarp objektų ir reiškinių, įžvelgia ryšį tarp objekto sandaros ir paskirties.</p> <p>Paaiškina, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais, gyvūnais reikia elgtis atsargiai</p> <p>Kalbėdamas apie tyrinėjimą remiasi jo rezultatais; apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus.</p> <p>Savo stebinius palygina su kitų stebiniais, kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p>
--	---	--

Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos

2–3 metai	4–6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia pojūčių lavinimo žaidimus liesdamas, apžiūrinėdamas, klausydamas, uostydamas, ragaudamas. • Ieško paslėptų daiktų, žaislų. • Vaikščioja smėliu, žole, akmenukais, kilimu, dygliuotu paviršiumi. • Dalyvauja žaidimuose „Kas maišelyje?“, „Surask kamuoliuką“, „Pripildyk ir ištuštink“. • Žaidžia su smėliu, vandeniu. Žaisdamas išbando daiktus bei medžiagas: plaukia ar skęsta. • Tyrinėja daiktų savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus. • Laisto gėlytę, stebi, kaip ji auga. • Žaidžia „Slėpynių“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ardo senus mechaninius ar kitokius daiktus, žaislus. Konstruoja iš išardytų detalių savo kūrinį. • Matuoja vandenį sąlyginiais matais. • Tyrinėja vandenį ir jo būsenas: jį užšaldo į ledą, tirpina ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauja apie vandens būvius ir ko reikia, kad jie keistųsi. • Spėlioja ir eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs, tyrinėdami pastebi, kad vieni daiktai skęsta, kiti plūduriuoja, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinasi, nuo ko tai priklauso. • Eksperimentuodami su vandeniu, išsiaiškina, ar kietos medžiagos tirpsta vandenyje (cukrus ištirpsta, o smėlis – ne), ar galima gauti mišinius (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne). • Saulėtą dieną vaikai tyrinėja gamtos objektų šešėlius. • Tyrinėja, ką traukia magnetas. Apžiūri smulkius daiktus pro padidinimo stiklą. • Žydinčias gėles pamerkia į spalvotą vandenį, stebi, kaip keičiasi

<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su lytėjimo dėžutėmis, maišeliais. • Renka, rūšiuoja lapus, kaštonus, giles, kankorėžius. 	<p>spalva.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja, kokius garsus skleidžia mūsų kūnas (plojant, spragsint, trepsint, čepsint, čiaudint, kosint, dainuojant, švilpiant). Klausosi tylos, aptaria, ką išgirdo. • Lytėjimu tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, apskritas, kampuotas, sunkus. • Užrištomis akimis apčiuopinėja daiktus, mėgina atspėti, kas tai yra arba suranda nurodytą daiktą, 2 vienodus daiktus. • Tyrinėja iš kokių medžiagų pagaminti daiktai. • Basomis kojomis vaikšto per smėlį, žolę, žvyrą, plyteles, akmenukus. • Gamina sūrią, krakmolo, plastilino tešlą. Lipdo iš tešlos žaisliukus, stebi, kaip stingsta, nudažo. • Ragauja maistą, įvairių vaistažolių arbatą užrištomis akimis, spėja, kas tai yra pagal skonį, kvapą. • Eksperimentuoja, kaip geltona spalva virsta žalia, o raudona – oranžine. • Stebi aplinką pro įvairių spalvų akinius, spalvų lenteles. • Tyrinėja dirvožemį, pievą su padidinamuoju stiklu (stebi vabalus, augalus, aiškinasi, kas auga, gyvena). • Pasodina pasirinktą augalą (daržę), stebi kaip jis auga. Žymi jo augimą lentelėse, diagramose. Tiria šviesos, šilumos, drėgmės reikšmę augalams. • Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstukų, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai. • Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką. • Žaisdami, tyrinėdami aplinką, naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. • Tyrinėja tamprumo reiškinį – daiktus spaudžia, tempia, stebėdami, kaip keičiasi, deformuojasi jų forma, tačiau atleidus jie vėl grįžta į pradinę padėtį. • Padidinamuoju stiklu tyrinėja rugio, kviečio, miežio, avižos varpas, išlukštena ir ragauja. Kepa pyragą arba eina į kepyklą.
--	---

3.5. MOKĖJIMAS MOKYTIS

Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Esminiai gebėjimai. Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.

Pasiekimų srities dėmesys:

- gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą;
- pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą;
- gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą, koreguoti procesą;
- gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultata.

Vaikų pasiekimai

2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Ieško naujų įspūdžių, aktyviai domisi aplinkos objektais. Stebi, klauso, liečia, juda, mėgdžioja, vokalizuoja, siekdamas įgyvendinti norą ar ketinimą (pvz., pasiekti daiktą, sudėlioti formų rūšiuklį). Siekia išgauti norimą rezultatą. Džiaugiasi veiklos, į kurią yra įsitraukęs, procesu.</p> <p><i>3 metai</i></p> <p>Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.</p>	<p>Paklaustas pasako, parodo, ką nori veikti, išmokti. Susidomėjęs stebi, įsitraukia į bendras veiklas su kitais vaikais, dalinasi tuo, kas sudomino. Imasi iniciatyvos ir atkakliai siekia savo tikslo. Pradeda numatyti ir atsirinkti priemones bei medžiagas, reikalingas veiklai įgyvendinti. Komentuoja atliekamą veiklą, pasako, ką jau atliko, ką darys toliau. Pasako, parodo, ką veikė ir ką padarė.</p>	<p>Kai domina tema, ieško galimybių sužinoti daugiau ir patenkinti savo smalsumą. Numato kelis žingsnius tikslui pasiekti ir juos įgyvendina. Išlieka pozityviai nusiteikęs siekti numatyto tikslo nepaisant iškylančių sunkumų, lanksčiai prisitaiko prie situacijos arba keičia sprendimus. Aptaria atliktą veiklą čia ir dabar ar po tam tikro laiko. Pasako, parodo, kaip veikė, mokėsi, kaip įveikė iššūkius, planuoja, ką darys toliau.</p>

Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos

2–3 metai	4–6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Varto vis tas pačias knygeles, klausosi tų pačių pasakėlių. • Klausinėja: „Kas čia?“, „Kur?“ • Išbando žaislus ir daiktus. Stebi ir mėgdžioja kitus. • Pasakoja, ką veikė ir kaip sekėsi. • Žaidžia žaidimus: „Nuropok iki žaislo“, „Už- mauk žiedą“, „Įdėk – išimk“, „Statyk bokštą“. • Padeda padengti stalą, padeda į vietą žaislus. • Pradedo ir užbaigia statyti bokštą iš kaladėlių, žiedų. • Sudeda ir išardo piramidę. • Pats išrenka knygelę ir neša mokytojai, kad paskaitytų. • Žaidžia raišiojimo, segiojimo ir panašius žaidimus. • Stato vis aukštesnius bokštėlius, ilgesnius kelius. • Ilgesnį laiką žaidžia su konstravimo kubeliais. • Iki galo sudeda dėlionę. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iš sagų, pagaliukų, geometrinių figūrų, siūlų sukuria pasirinktą objektą arba atkartoja pagal duotą pavyzdį (brėžinį, piešinį). • Piešia, braižo savo grupės, lauko aikštelės, kambario planą, kiemo, gatvės žemėlapi. • Varto savo „Pasiėkimų aplanką“, vertina savo veiklos rezultatus, palygina su kitų vaikų. • Ieško informacijos knygoje, enciklopedijose, albumuose, tariasi su draugais, klausinėja. • Varto darbelių knygas, mokosi kurti pagal knygoje pateiktus pavyzdžius. Planuoja, kokių priemonių, medžiagų reikės. • Spėlioja: „Kuris kelias ilgesnis?“, „Kuris daiktas sunkesnis?“, „Kuris indas didesnis?“ Siūlo būdus, kaip sužinoti, patikrinti, kuo pamatuoti. • Iškerpa iš reklaminių bukletų sveikus produktus, juos klasifikuoja, kuria meniu, patiekalų receptus (klijuoja į popierinę lėkštę, lankstinuką). • Ieško „lobio“ pagal nupieštą žemėlapi. • Pasiruošia vietą žaidimui, sugalvoja, ką žais. • Nykščiu ir smiliumi, nykščiu ir kt. pirštais surenka pagaliukus, pupas ir kt. smulkius daiktus. • Rūšiuoja skirtingų rūšių makaronus. Rūšiuoja sagas pagal dydį, spalvą, skylių skaičių. • Užsega sagas, užriša raišteliu, sukiša juosteles į butelį. • Iš virvės ant grindų padaro maršrutą. Vėliau virvę nuima ir nueina pavaizduotą maršrutą. • Sukuria zoologijos sodą smėlio dėžėje, panaudodami smulkias

<ul style="list-style-type: none"> • Ilgai tyrinėja naują žaislą. 	<p>detales.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stato, konstruoja pagal brėžinius, paveikslėlius. • Pasiskirsto grupelėmis ir keletą dienų kuria bendrą darbą: piešinį, statinį, knygą, plakatą. • Siūlo idėjas gimtadienių, pramogų, švenčių organizavimui, žaidimo erdvių pertvarkymui. • Kuria pasirinktą arba mokytojos pasiūlytą objektą iš konstruktorių, popieriaus, gamtinės medžiagos, buitės atliekų ir juos užbaigia. • Pučia kamuoliuką, vatą su šiaudeliu iki nustatytos ribos, pagal nubraižytą liniją. • Kuria knygą, katalogą apie mašinas, įtraukia kitus vaikus.
--	---

4. AŠ KALBŲ PASAULYJE

Ugdymo srities paskirtis yra plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus;

4.1 KALBŲ SUPRATIMAS

Vertybinė nuostata. Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.

Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.

Pasiekimų srities dėmesys:

- gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raišką;
- gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės;
- domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais;
- gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Klausosi ir mimika, gestais, kalba reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą, supranta ir reaguoja į artimiausios aplinkos daiktų pavadinimus, paprašytas atlieka jam žinomą veiksmą; supranta 2–3 žodžių vientisinius sakinius ir klausimus; po kelių pakartojimų įsidėmi paprastus naujus žodžius.</p> <p>Reaguoja į žodžių skambesį ir pasikartojamumą, kontrastingus garsus, spalvas, formas, dydžius, judesius.</p> <p>Pradedą atpažinti mėgstamas knygeles, nori, kad jas paskaitytų; pats varto ir žiūrinėja knygeles, parodo</p>	<p>Išklauso, supranta ir reaguoja į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas įvairiose komunikacinėse situacijose; supranta ir reaguoja į klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kodėl“, „kaip“, „koks“, kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus; atpažįsta, kai kalbama ne gimtąja kalba.</p> <p>Supranta tą pačią mintį, idėją, jausmą, išreikštą skirtingais būdais: vaizdiniu arba garso kūrinium, kūno kalba, žodine ir simboliškai raiška.</p> <p>Domisi rašytinės kalbos elementais ir atkreipia dėmesį į juos savo aplinkoje; atpažįsta vieną kitą raidę ar skaitmenį, pirmąją savo vardo raidę;</p>	<p>Supranta sudėtinius kelių dėmenų sakinius, ilgesnių dialogų ar monologų turinį; stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.</p> <p>Atpažįsta, kokie atskiri raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį.</p> <p>Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis; atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę; iš klausos atskiria du žodžius, prasidedančius tuo pačiu garsu, supranta knygos viršelio funkciją, parodo, kur</p>

<p>suaugusiojo įvardytus objektus paveikslėliuose; stebi rašančiuosius, bando palikti ženklus popieriuje, smėlyje. Supranta girdimus nesudėtingus trumpus tekstus: ištraukia į žaidimus, kartoja dainelių, skanduočių skiemenis, žodžius, emocijomis ir judesiais atliepia eilėraščio tekstą ir pasakojimą.</p>	<p>vaizduoja, kad skaito knygą, iš paveikslėlių supranta arba prisimena knygos turinį. Klausosi tiesiogiai atliekamų ir įrašytų, skaitomų, pasakojamų, deklamuojamų ir dainuojamų kūrinų, įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (meninių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, atsimena kai kuriuos juose minimus įvykius ir juos perteikia skirtingais raiškos būdais.</p>	<p>rašomas knygos autorius, pavadinimas, geba nuspėti turinį pagal knygos pavadinimą, viršelį, iliustracijas. Atidžiai klausosi įvairaus turinio ir stiliaus tekstų literatūrine kalba, tarmiškai; suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (kalendorius, knyga, žurnalas, tinklalapis).</p>
<p><i>3 metai</i></p> <p>Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių.</p> <p>Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę.</p> <p>Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais.</p> <p>Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.</p>		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Parodo ir pavadina žinomus daiktus paveikslėliuose. • Klausosi nesudėtingų trumpų tekstų, pasakojamų istorijų, eilėraščių, pasakėlių, kartoja juos kartu su mokytoja ir vienas. • Žaidžia pirštukų, žodžių 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. • Žaidžia siužetinius žaidimus vaizduodami žurnalistus, televizijos pranešėjus, kuria vaidmenis spektakliuose. Kalbasi su draugu žaisliniu telefonu. 	

<p>žaidimus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mokosi garsažodžių. • Ieško žinomų daiktų, gyvūnų, augalų paveikslėliuose, knygelėse. • Su įvairiais rašikliais brauko, keverzoja, rašinėja popieriaus lape, palikdamas įvairias žymes: linijas, taškelius, zigzagus, apskritimus. • Klausosi mokytojos komentuojamų paveikslėlių ir pats bando „skaityti“. • Stebi artimoje aplinkoje esančius simbolių, aiškinasi jų reikšmę. • Stebėdami mokytojo reakcijas – veido motoriką, kūno judesius, balso toną, intonaciją, pradeda naudoti šias nežodinės kalbos priemones komunuodami su kitais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi pajuokavimų, dviprasmybių, frazeologizmų, vaizdingos kalbos, perkeltinės žodžių prasmės bei aptaria jų reikšmę. • Klausydami mokytojo parinktų kitų kalbų (ne gimtosios) garso įrašų, tarmių, svečių iš kitų šalių kalbą, matydami bendravimą ar patys bendraudami gestų kalba, susipažįsta su kalbų pasaulio įvairove, supranta kalbą kaip simbolių, žyminčių daiktus, reiškinius, veiksmus ir kt., prasmę. • Domisi ženklais, simboliais, rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. • Įsitraukia į veiklas, susijusias su simboliu ir rašytine raiška, kopijuoja ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties. • Kartu su mokytoju vartydami knygeles, žaisdami kortelių žaidimus, plečia vaizdinės informacijos ir rašytinių simbolių suvokimą. • Stebi ir tyrinėja artimiausioje aplinkoje pateikiamą jiems aktualią rašytinę ir vizualinę informaciją, pavyzdžiui, kalbėdami apie skaitomo teksto prasmes, spaudinių iliustracijas, nuotraukas, lauko erdvėse pastebimus ženklus, užrašus, skelbimus. • Paskatinti mokytojo, domisi knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimais, jų funkcijomis (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.). • Varto ir susipažįsta su skirtingų žanrų leidiniais, aptaria jų skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas). • Imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką. • Dalyvaudami mokytojo siūlomose veiklose susipažįsta su kitais rašytinės raiškos būdais, pavyzdžiui, Brailio raštu; • Žaidžia spėlio žaidimus (pagal apibūdinimą atspėja apie kokį daiktą, žmogų kalbama). • Žaidžia vardijimo žaidimus (išvardina kuo daugiau žodžių pagal pasirinktą temą, raidę). • Kalbos žaidimai, dialogų žaidimai. Improvizacijos. Pasakojimas pagal paveikslėlius. • Klausosi įrašų, patarlių, priežodžių, pasakų be galo ir kt. • Piešia kreivas, vingiuotas linijas, spauduoja pirštukais (kirmėlytė, balionėliai). • Iš raidžių sukuria piešinius (pripiešia detales). Sugalvoja raidėms pavadinimus (H – kopėtėlės). • Susipažįsta su raidėmis. Piešia savo vardo pirmą raidę. Užrašo savo vardą ant piešinio. • Piešia raidžių elementus. „Rašo“ smėlyje, sniege, ant lentos. • Kuria savo ar grupės knygeles, lankstinukus apie save, šeimą, grupės gyvenimą, gamtą, gimtinę. • Kuria pasakų, raidžių knygeles. Pristato sukurtas knygeles, lankstinukus grupės draugams. • Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su nukopijuotais sakiniiais, žodžiais, raidėmis. • „Rašo“ laiškus mamytei, tėčiui, Kalėdų seneliui, draugui. • Kuria sveikinimus, kvietimus, skelbimus, reklamas, žymi orus
--	--

	<p>kalendoriuje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apvedžioja raidžių trafaretus, nuspalvina, iškerpa. • Tyrinėja įvairius simbolius: grupuoja, piešia, iškerpa. • Ieško žinomų raidžių įvairiuose tekstuose, suranda žodžius prasidedančius ta pačia raide. • Tyrinėja užrašus, žymi daiktus žodžių kortelėmis, užrašus nukopijuoja. • Įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiaisiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. • Žaisdami kūrybinius žaidimus rašo receptus, meniu, telefono numerius. • Lipdo raides iš plastilino, molio, tešlos, modelino. Kuria raides iš pagaliukų, lanksto iš vielos. • Ornamentuoja rašymo priemonėmis ar atspaudais ritmiškai atkartodami elementus. • „Skaito“ paveikslėlių knygas, dėlioja raidžių korteles ir bando skaityti. • Lankosi bibliotekoje, knygyne. Susipažįsta su kompiuteriu, bando spausdinti. • Atlieka užduotis iš laikraščių: „Paieškok ir iškirpk labai trumpus ir labai ilgus žodžius“, „Iš laikraščio iškirpk raides ir suklijuok savo vardą“ ir kt. • Įsitraukia į alternatyviąją komunikaciją (veiklas, kuriose naudojami bendravimo paveikslėliai, emocijų kortelės, sutartiniai ženklai), kūrybiškai naudojasi gestais reiškdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami.
--	--

4.2. KALBINĖ RAIŠKA

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.

Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.

Pasiekimų srities dėmesys:

- gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį;
- gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones;
- gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raiškos formomis.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Aktyviai kartoja naujus garsus, žodžius, ženklus, gestus, žaidžia garsais ir žodžiais; vartoja garsažodžius, pavadina kai kuriuos objektus ar veiksmus, vartoja trumpus žodžius norams išsakyti; pokalbiuose ir paprastuose žodiniuose žaidimuose</p>	<p>3–5 žodžių vientisiniais sakiniais kalba pats sau ir kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, kreipiasi, tariasi, laikydamasis elementarių kalbinio bendravimo normų; kalba ir pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė; taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų;</p>	<p>Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, veikė ar veiks, kas vyksta, vyko ar vyks, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja; laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis įvaldytų kalbos taisyklių; pateikia atsakymus į konkrečius klausimus</p>

<p>dalyvauja komunikuodamas garsais, žodžiais, veiksmiais, mimika ir pantomimika. Žodžio ir gesto sakiniai, vienažodžiais ar dvižodžiais sakiniai kalba apie tai, ką mato ir girdi. Domisi rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko lape.</p>	<p>dažniausiai taisyklingai vartoja gramatines žodžių formas, prielinksnius, žodžius derina Deklamuoja trumpus eilėraščius arba eilėraščių fragmentus, padedamas pasakoja trumpas pasakas, istorijas, žinomų knygų turinį, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika; klausia ir atsako į klausimus apie pagrindinius istorijos veikėjus ar įvykius, apie tai, kas patinka ar nepatinka knygoje ar pasakojime; aktyviai dalyvauja vaidmeniniuose žaidimuose pereidamas nuo vieno kalbėjimo būdo prie kito. Domisi galimybe rašyti (ranka, kompiuteriu, planšetiniu kompiuteriu), bando kopijuoti matomus simbolius, raides, skaičius; raides ir simbolius pradeda naudoti įvairioje veikloje.</p>	<p>nurodydamas detales kas, ką, kada ar kur; bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaistus žaidimus, skaitytas knygas; papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą; geba atsakyti į klausimus apie jam skaitytą tekstą. Supranta rašymo tikslus, bando perteikti informaciją piešiniu, kopijuodamas arba užrašydamas raides, simbolius ar žodžius; kuria savo ženklus ir simbolius; braižo ir aiškina paprastus planus, schemas.</p>
<p><i>3 metai</i> 2–3 žodžių vientisiniais sakiniiais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus.</p>		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
• Parodo ir pavadina žinomus	• Žaidžia didaktinius žaidimus „Pabaik žodį“, „Sakyk priešingai“;	

<p>daiktus paveikslėliuose.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi trumpų eilėraščių, pasakėlių, kartoja juos kartu su mokytoja ir vienas. • Žaidžia žodžių žaidimus „Pakartok“, „Kas maišelyje“. • Žiūrindamas knygeles klausinėja „Kas čia?“ • Pasakoja, ką nupiešė. • Mokosi garsažodžių. • Pasakoja trumpas istorijas, pasakėles, filmukus. • Pasakoja pagal paveikslėlius „Kas ką veikia?“ • Pasako, papasakoja, ką mato paveikslėliuose. • Ieško žinomų daiktų, gyvūnų, augalų paveikslėliuose, knygelėse. • Su įvairiais rašikliais brauko, rašinėja popieriaus lape, palikdamas įvairias žymes: linijas, taškelius, zigzagus, apskritimus. • Stebi artimoje aplinkoje esančius simbolius, aiškinasi jų reikšmę. • Suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi. • Vartoja paprastas mandagumo frazes. 	<p>„Ženk žingsnelį“ (išgirdęs sutartą žodį žengia žingsnį į priekį), „Aidas“ (atkartoja žodį ar garsų junginį), „Pataisyk sakinį“, „Išgirk garsą“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sugalvoja ilgų ir trumpų žodžių. Sugalvoja žodžių iš 3, 4, 5 raidžių. • Diskutuoja, svarsto: „Kas būtų jeigu dingtų saulė?“, „Ką daryčiau jei tapčiau nematomas?“ • Kuria naujus žodžius iš dviejų žinomų (malūnsparnis, laumžirgis). • Galvoja mažybinis žodžius. Galvoja žodžius, kuriais galima pavadinti visą daiktų grupę. • Žaidžia siužetinius žaidimus vaizduodami žurnalistus, televizijos pranešėjus, kuria vaidmenis spektakliuose. Kalbasi su draugu žaisliniu telefonu. • Žaidžia spėliojimo žaidimus (pagal apibūdinimą atspėja apie kokį daiktą, žmogų kalbama). • Žaidžia vardijimo žaidimus (išvardina kuo daugiau žodžių pagal pasirinktą temą, raidę). • Klausio skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, o vėliau stengiasi juos atpasakoti, perkurti, pratęsti, suvaidinti, iliustruoti. • Dalinasi išpūdžiais apie svarbius gyvenimo įvykius, dalyvauja pokalbiuose, diskusijose. • Kuria pasakojimus „Mano augintinis“, „Mano žaislas“, „Mano šeima“. • Vartoja sąvokas: ant, po, aukštai, žemai, toliau, arčiau, virš. • Kalbos žaidimai, dialogų žaidimai. Improvizacijos. Pasakojimas pagal paveikslėlius. • Bando sekti trumpas pasakas, deklamuoja trumpus eilėraštukus. • Piešia kreivas, vingiuotas linijas, spauduoja pirštukais (kirmėlė, kiškio pėdos). • Susipažįsta su raidėmis. Piešia savo vardo pirmą raidę. Užrašo savo vardą ant piešinio. • Piešia raidžių elementus. „Rašo“ smėlyje, sniege, ant lentos. • Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis. • „Rašo“ laiškus mamytei, tėčiui, Kalėdų seneliui, draugui. • Kuria sveikinimus, kvietimus, skelbimus, reklamas, žymi orus kalendoriuje. • Apvedžioja raidžių trafaretus, nuspalvina, iškerpa. • Tyrinėja užrašus, žymi daiktus žodžių kortelėmis, užrašus nukopijuoja. • Dalyvaujami mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. • Kuria pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. • Žaisdami vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. • Mokydamiesi rašinėti, veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš
--	--

	<p>akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“ gamtos gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, kuria istorijas apie raides ar garsus, stato ir konstruoja simbolius, raides. • Iliustruoja pasakas, pasakojimus, filmukus, iliustracijose parašydami nukopijuotas raides, žodžius. • Atranda raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, rašydami spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu. • Tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides.
--	---

5. KURIU IR IŠREIŠKIU

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką. Ugdymo(si) veiklos taip pat skatina aplinkos pažinimą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, problemų sprendimą, santykius su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, mokėjimą mokytis.

5.1. ESTETINIS SUVOKIMAS

Vertybinė nuostata. Domisi, gėrisi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.

Esminiai gebėjimai. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.

Pasiekimų srities dėmesys:

- nusiteikimas estetiniamis potyriams ir džiaugsmui;
- aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta bei jautrumas kūrybos įvairovei;
- jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Atviras naujiems potyriams, džiaugiasi ištraukęs į naujas raiškos formas.</p> <p>Skirtingai reaguoja į gamtos ir žmogaus sukurtus objektus bei reiškinius, intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.</p> <p>Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytą judesio raišką, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, jais stebisi.</p>	<p>Džiaugiasi, gėrisi menine veikla, noriai dainuoja, šoka, vaidina, piešia, su nuostaba stebi gamtos ir aplinkos grožį.</p> <p>Skirtingai reaguoja klausydamas ir stebėdamas įvairaus pobūdžio meno kūrinius, natūraliai priima stilių ir žanrų įvairovę. Atkreipia dėmesį į kūrinių ypatumus: spalvų, judesių, garsų įvairovę, muzikos, šokio nuotaiką</p> <p>Pasako savo išpūdžius, nuomonę apie išklausytą muziką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinius, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius; pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į</p>	<p>Noriai įsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos spalvomis, formomis, garsais.</p> <p>Atpažįsta meno kūrinių išskirtinumą ir ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus).</p> <p>Demonstruoja savitą estetinį skonį. Pasako, kas patiko – nepatiko, gerai – blogai, gražu – bjauru; ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrisi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais.</p>

	kitų nuomonę.	
<p>3 metai</p> <p>Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius.</p> <p>Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu).</p> <p>Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.</p>		

Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos

2–3 metai	4–6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairios nuotaikos dainelių, melodijų, reiškia emocijas (ploja, trepsi, linguoja, nuliūsta). • Žiūrinėja spalvingų iliustracijų knygeles, liečia rankomis, kalbina spalvingus paveikslėlius. • Žiūri vaidinamą pasaką, mėgdžioja veikėjų veiksmus, garsus. • Tėpa dažus pirštais, džiaugiasi dažų paliekamais pėdsakais, supranta, kad tai daryti smagu. • Stebi gražius gamtos vaizdus, gėles pievoje, jas uosto, džiaugiasi. • Apžiūri tautodailės kūrinius, grožisi jais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose (Mokytojo dienos šventė, Kalėdos, Užgavėnės, Padėkos diena ir kt.). • Varto liaudies meno knygas, apžiūri tautodailės darbus, grožisi puošybos elementais. • Pasako savo nuomonę apie kitų vaikų dailės darbelius, paaiškina, kodėl patinka darbelis. • Lankosi dailės parodose (taip pat ir progimnazijos vaikų), muziejuose. Stebi liaudies meistrų darbus. • Mokytojui padedant analizuoja savo dailės darbelį. Rengia autorines savo darbų parodas. • Stebi gamtos vaizdus, reiškinius ir juos vertina. • Dalyvauja grupės aplinkos puošime. • Tyrinėja, atranda, išgirsta natūralių (gamtos) ir žmogaus sukeltų garsų pasaulį. • Raiškiai taria skaičiuotes, greitakalbes, paukščių pamėgdžiojimus. • Tapo klausydamiesi muzikos ir ją atvaizduoja. • Pasako savo nuomonę apie matytą spektaklį, šokį, girdėtą dainą, papuoštą grupę, progimnaziją.

5.2. MENINĖ RAIŠKA

Vertybinių nuostatų. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.

Esminiai gebėjimai. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.

Pasiekimų srities dėmesys:

- tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas;
- raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais;
- menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas.

Vaikų pasiekimai (Dailė)		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai

<p><i>2 metai</i></p> <p>Noriai čiumpa įvairias vizualinės raiškos priemones: rašiklius, tešlą, dažus ir pan. Atkreipia dėmesį į pėdsakus, kuriuos palieka spontaniškai veikdamas su priemonėmis ir medžiagomis.</p> <p>Žaidžia grafinės raiškos priemonėmis, išgaudamas skirtingus pėdsakus: taškus, įvairių krypčių brūkšnius, linijas.</p>	<p>Noriai, drąsiai išbando naujas vizualinės raiškos priemones, medžiagas, jas tyrinėja.</p> <p>Grafiškai pavaizduoja skirtingas linijas (storas, plonas, vingiuotas ir pan.), skirtingo dydžio dėmes, formas. Pradedą kurti objektų vaizdus.</p> <p>Komentuoja savo ar kitų sukurtus grafinius ir erdvinius kūrinius, tai, ką sukūrė, papildo pasakojimu. Turi savo mėgstamas priemones, spalvas, kurioms teikia pirmenybę.</p>	<p>Tyrinėja skirtingų technikų naudojimo vienam kūrybiniam darbui sukurti galimybes: tapo, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja ar pan</p> <p>Pradedą planuoti kūrybinį procesą: pasirenka norimas priemones, medžiagas, numato proceso eigą, kurią veikdamas gali keisti. Piešia, tapo, modeliuoja, lipdo erdvinius kūrinius, jungia skirtingas formas į bendrą objektą. Išbando skaitmenines programėles kaip kūrybos įrankį (piešti, fotografuoti).</p> <p>Pastebi ir komentuoja kitų kūrybą, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas dailės sąvokas. Grožisi savo ir kitų kūrinių, savaip perkelia matytas vizualias idėjas į savo kūrybą.</p>
<p><i>3 metai</i></p> <p>Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“.</p> <p>Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas.</p>		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. • Keverzoja, piešia, tapo guašu, vaškinėmis kreidelėmis, spalvotais pieštukais popieriaus lape. • Štampuoja įvairių formų 	<ul style="list-style-type: none"> • Išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. • Piešia įvairia technika: guašu, akvarele, spalvotais pieštukais, tušu, vaškinėmis ir aliejinėmis kreidelėmis. • Kurdami darbelį, derina kelias dailės technikas viename darbe. • Taško dažus per tinklėlį, naudoja trafaretus. • Kuria koliažus, vitražus, žmogaus siluetus iš laikraščių, spauduoja, įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lanksto iš popieriaus, aplikuoja įvairiais būdais. • Tapo draugų, artimųjų portretus, gamtos vaizdus. • Piešia veiksmo siužetus iš pasakų, kuria iliustracijas eilėrašiams, pasakoms. • Tapo ant netradicinių paviršių: audinio, stiklo, pakavimo plėvelės, tapeto, audinio, šlapio popieriaus. 	

<p>štampais: kamšteliais, trintukais, bulvėmis, pirštukais, plaštaka ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja savo keverzonus ir terliones, bando apie jas pasakoti, • Minko, suploja, ištempia, volioja tarp delnų plastilino, modelino ar molio gabalėlių, bando sujungti juos. Lipdo nesudėtingus darbelius (lazdelė, bandelė, kamuoliukas). • Piešia kreida ant asfalto, pagaliuku ant smėlio, stato smėlio pilis, „kepa“ bandeles. • Mokosi kirpti žirkklėmis, kerpa siauras juosteles. • Plėšo, klijuoja įvairaus storio popierių. • Piešia lietu, sniegą, debesis. • Pasakoja apie piešinį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ornamentuoja kartodami įvairius elementus. Kuria ornamentus iš sėklų. • Spalvina mandalas. • Tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydami, žaisdami linijomis, dėmėmis. • Modeliuoja ir komponuoja dvimates ir trimates figūras veikdami su įvairiomis medžiagomis: lipdydami skirtingų formų objektus, konstruodami erdvinius objektus iš skirtingų medžiagų: kaladėlių, gamtinės medžiagos, buitės rakandų, karštų klijų, antrinių žaliavų, naudodami 3D pieštukus. • Bando atkartoti ar sukurti sudėtingesnius erdvinius objektus. • Gamina šventines dekoracijas, sveikinimus, rėmelius, kvietimus, skelbimus. • Piešia, kuria paveikslus ant šviesos stalo, šviesos molberto. • Piešia išbandydami žvakės, muilo burbulų panaudojimo galimybes.
---	---

Vaikų pasiekimai (Muzikos)

2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p style="text-align: center;"><i>2 metų</i></p> <p>Sutelkia dėmesį į muzikos ir aplinkos garsus, juos mėgdžioja. Imituoja kai kuriuos pažįstamus melodinius ir ritminius darinius. Atkartoja dainų fragmentus, ypač pasikartojančius žodžius ar frazių pabaigas. Dėmesingai klauso trumpų muzikos kūrinų ir reaguoja judesiu, ritmiškai ploja, trepsi, pagroja mušamaisiais instrumentais.</p> <p style="text-align: center;"><i>3 metų</i></p> <p>Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Juda (su priemonėmis ir be jų)</p>	<p>Aiškliai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Tyrinėja įvairesnius garso išgavimo būdus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus. Individualiai ir su kitais dainuoja autorines ir liaudies dainas dažniausiai tiksliai intonuodamas. Improvizuoja vokales melodijas, įgaunančias struktūrinių muzikos savybių. Instrumentais ar kūno perkusija groja nustatytu pulsą ir pakartoja trumpus ritminius bei melodinius darinius. Judesį derina su dainavimu, ritmišku skandavimu, judesiais atliepia muzikos nuotaiką, tempą ir stilių. Dėmesingai klausosi platesnio muzikinio repertuaro. Keliais žodžiais aiškina muzikos reiškinius atskiria, ar</p>	<p>Žaisdamas, tyrinėdamas skiria ir palygina vokalinėje bei instrumentinėje muzikoje naudojamus kontrastus (aukštai – žemai, garsiai – tyliai, ilgas – trumpas, linksmas – liūdnas). Tyrinėja tembrus, kuriuos išgauna įvairesniais muzikos instrumentais ir kūno perkusija. Atlieka įvairių dainų repertuarą. Dažniausiai taisyklingai intonuoja garso aukštį, taisyklingiau artikuluoja, pradeda valdyti kvėpavimą. Judesiu parodo ritmo ir melodijos ypatumus (garso trukmę, garsumą, aukštį, melodijos slinktį ir kontūrą, ritmo pulsą). Veiklos metu spontaniškai improvizuoja balsu. Instrumentais ar kitomis garsą skleidžiančiomis priemonėmis išreiškia idėjas ar nuotaikas, kuria ir atlieka pritarimus eilėms. Vartoja kai kurias dažnai</p>

<p>klausydamas ir kurdamas. Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmi – liūdnai).</p>	<p>garsai, dariniai ir melodijos yra tokios pačios, ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtą muziką. Teikia pirmenybę kai kuriems muzikos kūriniams, mėgaujasi muzikavimu, pradeda laikytis muzikos klausymo, dalyvavimo koncertuose, projektuose taisyklių.</p>	<p>girdimas ir jam suprantamas muzikines sąvokas, pagal kriterijus atranda akivaizdžius muzikos kūrinių panašumus ir skirtumus. Pavadina keletą muzikos instrumentų. Muzikuodamas su kitais vaikais klausosi, kaip jo indėlis dera su kitais. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius apie klausomus kūrinius ar atlikimą.</p>
---	---	--

Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos

2–3 metai	4–6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairių muzikinių kūrinių, atliekamų gyvai ir įrašytų. • Muzikai pritaria plojimu ir kt. ritminiais judesiais. • Žaidžia muzikinius žaidimus. • Mėgdžioja aplinkos garsus. • Ploja, trepsi, siūbuoja pagal muziką. • Dainuoja lopšines žaisliukui. • Dainuoja, šoka progimnazijos šventėse. • Groja elementariais muzikiniais instrumentais (barškučiais, būgneliais, kaladėlėmis, akmenukais, mediniais šaukštais). 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi muzikinių kūrinių, gyvos muzikos, pasakoja, kokia ji buvo, kokius instrumentus girdėjo. • Dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, klausosi savo balso skambėjimo. • Įvardija muzikos sąvokas (aukštai – žemai; garsiai – tyliai; ilgas – trumpas; tas pats – skirtingas; linksmas – liūdnas) • Klausosi muzikos mokytojui taikant įvairius aktyvaus dalyvavimo metodus: piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija. • Eina rateliu, sukasi vietoje po vieną, poroje už parankių, pristatomu žingsniu). • Tyrinėja, kaip skamba instrumentai (akmenukai, lazdelės, trikampiai, šaukštai, molinukai). • Gamina namų darbo muzikos instrumentus. • Muziką išreiškia judesiu: juda greitai, lėtai, vaizduoja drugelio skrydį, džiugesį ar liūdesį – improvizuoja. Atliepia muziką judesiu: siūbavimu, žygiavimu, rankų mostais. • Kuria „savo dainelę“, „savo šokį“, dainuoja savo vardą. Kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, skanduotėms, skaičiuotėms. • Įvairiais ritminiais (akmenukais, šaukštais), melodiniais (molinukais, varpeliais) ar savo gamintais instrumentais pritaria dainoms, šokiams. „Diriguoja“ orkestrui. • Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje. Dalyvauja progimnazijos koncertuose; • Ritmingai atlieka elementarius judesius (šuoliukus, pritūpimus, sukinius). Sudaro paprasčiausias figūras: sustoja į ratelį, vorą, dviem eilėmis, poromis • Žaidžia, šoka lietuvių liaudies žaidimus, ratelius ir šokius. • Grodami išbando įvairius garsų išgavimo būdus: mušimą, pūtimą, braukimą. • Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos. • Klausosi muzikos įrašų ir gyvos muzikos susipažįsta su muzikos klausymo ir dalyvavimo socialinėmis elgesio normomis.

Vaikų pasiekimai (Šokio)

2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metų</i> Tyrinėja judėjimo kryptis, atlieka keletą skirtingų judesių. Atliepdamas muzikos ritmą ar tempą, spontaniškai improvizuoja rankų, kojų ir kitų kūno dalių judesiais. Mėgdžioja matytus ir patirtus žaidinimų judesius, atlieka ritmiškus, į šoki panašius judesius. Pasirenka patinkančius judėjimo būdus; judesiu pradeda vaizduoti gyvūnus; stebi kitus ir pradeda šokti kartu su jais.</p> <p><i>3 metų</i> Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuoti judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes. Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais.</p>	<p>Tyrinėja šokio tempą, ritmą, judesių derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Bando išreikšti judėjimui būdingas savybes: tėkmę (tęstinė, pulsuojanti), erdvę (asmeninė ir bendra), svorį (sunkiai, lengvai), laiką (greitai, lėtai). Išbando naujus šokio judesius: šokinėja abiem kojomis, šuoliuoja pristatomuoju žingsniu (galopu), šokuoja keisdamas kojas. Juda rateliu dešinėn ar kairėn, pirmyn, atgal, įsivaizduojama linija. Šoka ritmiškai, reaguoja į muzikos pasikeitimus, šokdamas valdo savo kūną. Improvizuodamas panaudoja atrastus naujus judėjimo būdus; kuria ir prisimena savo sukurtą trijų keturių natūralių judesių sekos šoki. Laikosi sutartų šokio kultūros taisyklių. Kalba apie savo ir kitų vaikų pasirodymą.</p>	<p>Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (tiltelius, grandinėles). Improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas perteikia temą, siužetą ar pasirinktą nuotaiką, įtraukdamas šokio judesiui būdingas ypatybes. Padedamas mokytojo grafiškai fiksuoja savo sukurto šokio eigą. Apibūdina savo atlikto, sukurto ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius, temą. Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai patiko ir kuo jie įdomūs; nusako, kur ir kada mato šoki savo aplinkoje, mokykloje ir už jos ribų.</p>

Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos

2–3 metai	4–6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Muzikai pritaria plojimu ir kt. ritminiais judesiais. • Žaidžia muzikinius žaidimus. • Šoka kaip „meškutė, „kiškiukas“ ir pan. • Šoka panaudodamas laisvą judesį. • Šoka rateliu aplink orientacinį žaisliuką. • Judesiais perteikia muzikos nuotaiką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eina rateliu, sukasi vietoje po vieną, poroje už parankių, pristatomu žingsniu. • Muziką išreiškia judesiu: juda greitai, lėtai, vaizduoja drugelio skrydį, džiugesį ar liūdesį – improvizuoja. Atliepia muziką judesiu: siūbavimu, žygiavimu, rankų mostais. • Kuria „savo dainele“, „savo šoki“, dainuoja savo vardą. Kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, skaičiuotėms. • Įvairiais ritminiais (akmenukais, šaukštais), melodiniais (molinukais, varpeliais) ar savo gamintais instrumentais pritaria dainoms, šokiams. „Diriguoja“ orkestrui. • Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje. Dalyvauja darželio koncertuose. • Ritmingai atlieka elementarius judesius (šuoliukus, pritūpimus, sukinius). Sudaro paprasčiausias figūras: sustoja į ratelį, vorą, dviem eilėm, poromis. • Žaidžia, šoka lietuvių liaudies žaidimus, ratelius ir šokius. • Klausydamas muzikos šoka, perteikia skambančios muzikos nuotaiką, vaizduoja įvairių gyvūnų, personažų charakterį. • Sugalvoja judesius nesudėtingai dainelei. Melodiją išreiškia judesiu.

	<ul style="list-style-type: none"> • Šokdami tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. • Šokdami tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. 	
Vaikų pasiekimai (Teatro)		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p>2 metų Žaisdamas reiškia poreikius ir skirtingas nuotaikas, tyrinėja savo kūno ir balso galimybes.</p> <p>3 metų Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.</p>	<p>Vaidmenų žaidimų metu tyrinėja pažįstamas socialines situacijas, girdėtų pasakų epizodus, sąmoningai pasirenka patrauklius vaidmenis. Kurdamas vaidmenį naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas. Pradeda kurti dialogą tarp veikėjų, siūlo idėjas, naudoja grupėje esančias priemones: lėles, kaukes, kostiumų detales.</p>	<p>Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis. Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais. Drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis. Dalinasi savo teatine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais.</p>
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3	4–6	
<ul style="list-style-type: none"> • Imituoja judesiais įvairius personažus – gyvūnus: kiškis-striksi, meška-šleivoja, sėlina-lapė, pelytė-bėga mažais žingsneliais. • Imituoja lėlytės migdymą dainuodamas pavienius garsus. • Vaizduoja, kad važiuoja automobiliu, joja arkliuku, skambina telefonu. • Žaidžia mėgdžiojimo žaidimą „Daryk taip, kaip aš“. • Žaidimai su skarelėmis. • Stebi mokytojos vaidybinius veiksmus su pirštukinėmis lėlėmis, bando pamėgdžioti. • Imituoja judesiais įvairius personažus – gyvūnus: kiškis- 	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja pasakos personažų kalbėjimą, rodo įvairias veido išraiškas. • Žaidžia – vaidina trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius ar pačių sugalvotus siužetus. • Vaidina su pirštukinėmis ir pirštininėmis lėlėmis, išbando šešėlių, stalo teatrą. • Bando pats gamintis lėles vaidinimui. • Kuria trumpus vaidinimus draugams, tėvams. Kartu su mokytoja kuria dekoracijas, kostiumus. • Vaidina pasakėles be garso – emocijas perteikdamas kūno judesiais ir veido mimika; • Sugalvoja judesius nesudėtingai dainelei. Melodiją išreiškia judesiu. • Žiūri progimnazijoje vykstančius spektaklius, lankosi šalies teatruose. Žaidžia teatrą grupėje. 	

<p>striksi, meška-šleivoja, sėlina-lapė, pelytė-bėga mažais žingsneliais.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Judesiais perteikia muzikos nuotaiką. 	
---	--

5.3. KŪRYBIŠKUMAS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.

Esminiai gebėjimai. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.

Pasiekimų srities dėmesys:

- kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas;
- kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas);
- savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas.

Vaikų pasiekimai		
2 – 3 metai	4 metai	5 – 6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Žaismingai, neįprastais būdais tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus, skonius</p> <p>Išgauna, komponuoja patikusius garsus, judesius, veiksmus, objektus, atrasdamas naujus veikimo būdus.</p> <p>Teikia pirmenybę tam tikrai kūrybinei veiklai, ilgiau įsitraukdamas į tai, ką mėgsta.</p>	<p>Veikdamas pasitelkia vaizduotę. Pastebi, išbando, kaip įvairios medžiagos, priemonės ir daiktai gali būti naudojami skirtingais būdais siekiant kūrybinio rezultato.</p> <p>Įprastus veikimo būdus papildo naujais netikėtais judesiais, garsais, pasakojimu, grafiniais vaizdais, keičia objektų konstrukcijas, paskirtį.</p> <p>Žaisdamas prisiima menamus vaidmenis, kuria siužetus, spontaniškai keičia žaidimo taisykles.</p> <p>Pasako, kodėl jam patinka tam tikras kūrinys. Pasirenka kurti vienokiu ar kitokiu būdu, renkasi mėgstamas veiklas ir veikimo būdus. Domisi tuo, ką veikia, kuria kiti vaikai.</p>	<p>Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones ir kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyvenimo ir veiklos srityse.</p> <p>Autentišką pasaulio matymą išreiškia įvairiais būdais, keičia, pertvarko savo kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus.</p> <p>Supranta ir nusako konkretaus savo kūrinio paskirtį. Pasakoja apie tai, ką sukūrė, apie pasirinktus kūrybos būdus, medžiagas, priemones.</p>
<p><i>3 metai</i></p> <p>Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo.</p> <p>Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius.</p> <p>Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus.</p> <p>Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.</p>		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su daiktais pakaitalais: kaladėlė – telefonas, pagaliukas – šaukštas. • Aplinką, daiktus tyrinėja visais pojūčiais. • Eksperimentuoja su dažais, 	<ul style="list-style-type: none"> • Iš geometrinių figūrų kuria piešinių. • Reiškia mintis apie nežinomus reiškinius, daiktus, svarsto : „Kas būtų jeigu..?“ „Kas būtų, jei medžiai galėtų kalbėti“. • Piešia muziką, vėją, tylą ir triukšmą, pasaulį po vandeniu, kosmosą, sniego šalį ir t.t. • Dainuoja savo sugalvotais žodžiais garsais, intonacijomis apie 	

<p>smėliu, sniegu, sūria tešla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atlieka imitacinius, įsivaizduojamus judesius, veiksmus (šokinėja kaip varlytė, supa lėlę). • Išbando įvairias muzikos priemones, jų skleidžiamus garsus. • Stato smėlio pilis, jas dekoruoja kankorėžiais, smilgomis, gėlių žiedais. Daro pėdutes sniege. • Iš lego kaladėlių kuria statinius. • Žaidžia su minkštais žaislais, kalbina juos, atlieka įsivaizduojamus veiksmus. • Vaizduoja, kad skambina telefonu, įpila arbatos ir kt. • Žaidžia su dažų dėmėmis „Į ką tai panašu?“ 	<p>tai, ką veikia, mato, girdi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia šešėlių žaidimus. • Piešia, stato savo ateities namus ar kitus statinius. • Kuria skelbimus, sveikinimus, kvietimus, reklamas. • Perskaičius trumpą istoriją, piešia ar iš plastilino kuria herojų. • Kuria eilėraščius, pasakojimus, piešia jiems iliustracijas. • Kuria erdves sumanytiems žaidimams. • Piešia save fantastinėje aplinkoje, kuria fantastinius nuotykius. • Žaidžia galimybių žaidimus (sugalvoja kuo įvairesnių, juokingesnių situacijų, kaip galima panaudoti daiktus). • Kuria atvirukus, kvietimus, knygeles, skelbimus, dovanėles draugams, šeimos nariams. • Kuria mokytojos pasiūlytus ar savo sugalvotus darbelius iš antrinių žaliavų. • Davus paprastą daiktą (pvz. šaukštą, segtuką, akmenuką) atsako į klausimus „Kuo dar jis galėtų būti?“ • Stato namą ateities gyventojui.
--	--

5.4. GEBĖJIMAS ŽAISTI

Vertybinių nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.

Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.

Pasiekimų srities dėmesys:

- gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais;
- gebėjimas įvaldyti ir organizuoti žaidimo erdvę;
- gebėjimas kurti žaidimo siužetą;
- gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens.

Vaikų pasiekimai		
2–3 metai	4 metai	5–6 metai
<p><i>2 metai</i></p> <p>Pamėgdžioja suaugusįjį, siekia jo dėmesio ir palaikymo, džiaugiasi bendrais žaidimais, juos nuolat kartoja. Inicijuoja ir palaiko žaislingas socialines sąveikas, turi savo bendravimo „kalbą“.</p> <p>Drąsiai juda erdvėje, tyrinėja supančią aplinką, eksperimentuoja su įvairiais žaislais ir daiktais.</p>	<p>Žaisdamas su kitais stengiasi derinti žaidybinius veiksmus, vartoja kalbą vaidmeniui atlikti, žaidimo eigai aptarti ir nesutarimams spręsti.</p> <p>Drauge su kitais tikslingai kuria žaidimo erdvę, pritaiko vietą, atsirenka žaidimui reikalingas priemones, žaislus.</p> <p>Individualiai, dviese, trise žaidžia nesudėtingus režisūrinius ir vaidmenų žaidimus. Kuria išplėtotas pažįstamas kasdienės socialines situacijas siedamas kelis ar daugiau įvykių.</p> <p>Geba laikytis žaidime prisiimto vaidmens, siekia tiksliai atlikti</p>	<p>Sėkmingai sąveikauja su kitais, buriasi į didesnes 3–5 vaikų grupeles. Susitaria dėl bendros žaidimo temos, idėjos, eigos, vaidmenų pasidalinimo ir erdvės. Vartoja kalbą tardamiesi, planuodami žaidimą, plėtodami vaidmenis ir spręsdami konfliktus.</p> <p>Tikslingai pasirenka arba susikuria žaidimo erdvę, žaidžia menamoje erdvėje arba apsibrėžia erdvę simboliniais veiksmais.</p> <p>Drauge su kitais vaikais plėtoja tęstinius siužetinius vaidmenų žaidimus. Žaisdamas improvizuoja, kuria vis</p>

	pasirinkto vaidmens funkcijas, turi mėgstamą vaidmenį.	sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys su fantastiniais elementais ir personažais. Nesunkiai geba laikytis siužetinio vaidmenų žaidimo taisyklių ir vaidmens funkcijų. Padedamas labiau įgudusių vaikų ar suaugusiųjų laikosi judriųjų, stalo ir kitų žaidimų taisyklių.
3 metai Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.		
Ugdymo(si) turinys, procesai, aplinkos		
2–3 metai	4–6 metai	
<ul style="list-style-type: none"> • Imituoja judesiais įvairius personažus – gyvūnus: kiškis – striksi, meška – šleivoja, sėlina – lapė, pelytė – bėga mažais žingsneliais. • Imituoja lėlytės migdymą dainuodamas pavienius garsus. • Vaizduoja, kad važiuoja automobiliu, joja arkliuku, skambina telefonu. • Žaidžia mėgdžiojimo žaidimą „Daryk taip, kaip aš“. • Žaidimai su skarelėmis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), kur patys pasirenka arba susikuria erdves savo žaidimams. • Žaidžia siužetinius žaidimus „Kirpykla“, „Parduotuvė“, „Šeima“ ir kt., kur patys susikuria žaidimo erdves, pasiskirsto vaidmenimis. • Žaidžia – vaidina trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius ar pačių sugalvotus siužetus. • Žaidžia tęstinius žaidimus. • Žaidžia žaidimus su taisyklėmis, bei mokosi jų laikytis • Žaidžia stalo žaidimus. • Žaidžia spontaniškus žaidimus. • Žaidžia kūrybinius, improvizacinius žaidimus. 	

V SKYRIUS VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA IR TĖSTINUMAS

Vaikų ugdymosi pažanga. Vaikų ugdymosi pažanga – tai ugdymosi procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų.

Vaikų pasiekimų įrodymų kaupimas ir pasiekimų dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymosi kokybės:

- geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį;

- kryptingai planuoti ir veiksmingai įgyvendinti lankstų bendrą vaikų grupės ugdymo(si) procesą, skatinantį kiekvieno vaiko ugdymosi pažangą;

- nuosekliai vertinti mokytojo ir kitų ugdytojų sąveikų su vaikais, taikomų pedagoginių strategijų ir metodų, sukurtos aplinkos, paramos ir pagalbos vaikams poveikį kiekvieno vaiko pažangai;

- kryptingai tobulinti įstaigos Programą, remiantis progimnazijos vaikų pažangos stebėseną;

- derinti vaiko, tėvų (globėjų, rūpintojų), mokytojų, švietimo pagalbos specialistų lūkesčius dėl vaiko tolesnio ugdymo(si), siekiant visų ugdymo(si) proceso dalyvių kryptingo įsitraukimo į ugdymo(si) procesą.

Vaiko pasiekimai, pažanga ir ugdymo programos kokybė vertinami nuolat, nenutrūkstamai, informacija naudojama refleksijai. Vaiko vertinimas atliekamas du kartus per metus – gruodžio ir gegužės mėnesiais.

Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama vaiko pasiekimų aplanke ir www.musudarzelis.com platformoje. Vaiko pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, vaiko pažangą, vaiko stiprybes ir tolesnio tobulėjimo žingsnius. Mokytojas stebi ir fiksuoja vaiko pasiekimus vadovaudamasis Ikimokyklinio ugdymo programos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142. priedu „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas”.

Apie vaikų ugdymosi pasiekimus sprendžiama iš vaikų kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai nuolat dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaikų ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo, garso įrašus ir kt.), analizuoja vaikų ugdymosi pažangą. Mokytojas yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjas, vertinantis savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymosi pažangai. Ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus.

Mokytojai nuolatos teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugiama veikla, aptariamas veiklos procesas ir rezultatai, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų pasiekimai ir pažanga aptariami su vaiko tėvais (globėjais) gruodžio ir gegužės mėnesiais.

Vaikų ugdymo(si) pažangai labai svarbus ir pačių vaikų įsivertinimas. Progimnazijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėje kuriama vaikų įsivertinimo kultūra. Tokiu būdu vaikai mokosi įsivertinti savo veiklos patirtis, reflektuoti veiklos rezultatus.

Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

Programa dera su Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa:

- ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos;

- išskirtinis dėmesys teikiamas žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si).

Siekiant nuosekliai pereiti iš vienos ugdymo programos į kitą, garantuojant kryptingą jos tęstinumą, numatomas vaikų ugdymo(si) rezultatų tęstinumas – tikslų, uždavinių, plėtojamų ugdymo(si) ir pasiekimų sričių, suderinamumas (pačių svarbiausių gebėjimų plėtojimas ikimokykliniame ir priešmokykliniame amžiuje, palaiapsniui augantis jų sudėtingumas, pereinant iš ikimokyklinio į priešmokyklinį ugdymą).

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.
